

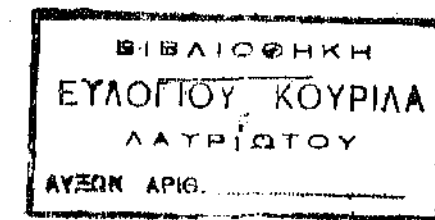
ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1879

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Οδός Σταδίου, 6.

1879

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑβδομὸς Συνδρομὴ ἰσηρική· Ἐ. Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 25 Φεβρουαρίου 1879 ἡ ἰανουαρίου ἑκαστοῦ ἔτους καὶ εἰς ἐτήσια—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως· Ὑδρ. Σταθ. 6.

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ἐπι ἐπαναστάσεως.

ΛΟΥΚΗΣ ΑΛΡΑΣ
Αὐτοβιογραφία γέροντος Χίου.
Ἐκδόσις 1871 καὶ 97.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

Ἐμμενον ἤδη ὁ ἀρχηγός καὶ τὸ μόνον στήριγμα τῆς ὀρφανῆς οικογενείας μου· ἐγὼ εἶχον νὰ τὴν διαθρέψω, ἐγὼ νὰ φροντίσω περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀδελφῶν μου, ἐγὼ νὰ γηροκομήσω τὴν μητέρα μου. Ἀντὶ δὲ παντός πόρου καὶ πάσης ἐργασίας εἶχον μόνην τὴν δοθείσαν παρὰ τοῦ Νέγηρ ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ μὲ τοποθετήσῃ ἄταν καὶ ἀποῦ τὸ Νυμπλιον ἀλωθῇ. Ἀλλ' ἐντός μου ἔλεγε κάτι, ὅτι τὸ στάδιόν μου δὲν ἦτο ἐκεῖ. Αἱ οικογενειακαὶ παραδόσεις καὶ ἡ ὅλη ἀγωγὴ μου μ' ἐσχημάτισαν ἔμπροσθεν, καὶ συνήσθονόμην ὅτι προορισμός μου ἦτο τὸ ἐμπόριον, ὅτι δι' αὐτοῦ καὶ μόνου ἠδυνάμην νὰ προσδεύσω ἀπολαβιστάμενος χρήσιμος εἰς ἐμὲ αὐτόν, εἰς τὴν οικογένειαν καὶ εἰς τὴν πατρίδα. Ἀλλὰ πόθεν ν' ἀρχίσω; Ποῦ ἡ βῆσις ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ στηρίξω τὰς ἐνεργείας μου; Ἴδού ἡ δυσκολία. Ἐπερίστειον μετὰ τὸν ἐνταφιασμόν τοῦ πατρός μου ὀλίγα χρήματα ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ δακτυλιδίου, ἀλλὰ τὸ ποσὸν ἦτο ἀσήμαντον καὶ μὴ εἰς ἐξήρκει διὰ τὴν ἐκ Σπετσῶν ἀναχώρησιν, περὶ τῆς ὁποίας ἤρχισα ἀμέσως τότε νὰ σκέπτομαι. Δὲν ἦσαν αἱ Σπέτσαι ὁ ἀρμόδιος δι' ἐμὲ τόπος. Τὸ ἐμπόριον ἀπαιτεῖ τάξιν καὶ ἀσφάλειάν τινα καὶ ἡσυχίαν. Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἐπικρατῶσι τὰ συστατικά ταῦτα τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας ἐπὶ τῆς ἡρωικῆς ἐκείνης νῆσου, ἐνὸς οἱ πολῖται τῆς, θυσιάζοντες καὶ ζωὴν καὶ περιουσίαν εἰς τὴν ἀνίσον κατὰ

τοῦ ἐχθροῦ πάλιν, ἀπέκτων ἐξ ἀνάγκης ὡς ἔξεις τὴν περιφρόνησιν τῆς ζωῆς, τὴν ὑπερσχεῖσιν τῆς βίας καὶ τὴν αὐτοδικίαν; Ταῦτα ἦσαν φυσικαὶ τῶν περιστάσεων συνέπειαι. Ἄνευ προῦπάρχοντος κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀνευ Κυβερνήσεως ἰσχυρᾶς, ἀνευ πόρων τακτικῶν καὶ ὑπερέχοντός τινος κέντρον, ἡ ἐπανάστασις προήγαγετο καὶ κυδοκίμει δι' ἀτομικῶν μόνων θυσιῶν καὶ ἀγώνων, ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ σάλου ἐκείνου ἡ δύναμις ἐθασίλευε καὶ ἐπεβάλλετο ἡ σπάθη. Ὁ δὲ ἀγὼν ἦτο ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν ὅλων. Τὸ σύνθημα «Ἐλευθερία ἢ θάνατος» δὲν ἦτο φράσις κενὴ ἢ πομπώδης καύχησις, διότι ἐκ τῶν προτέρων ἦτο γνωστὸν τί ἤθελον διαπράξῃ οἱ Τούρκοι ἐὰν ἡ ἀντίστασις κατεβάλλετο. Ἡ τύχη τῆς Χίου ἦτο φοβερόν διὰ τὰς Σπέτσας καὶ τὰς ἄλλας ναυτικὰς νήσους προμήνημα. Ὡστε οἱ ἄνθρωποι ὠδηγοῦντο ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας εἰς τοὺς ἀγῶνάς των, ἡ δὲ ὅλη ἀτμοσφαῖρα εἶχεν ἀγρίον τι καὶ ὠμόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο βεβαίως κατάλληλον πρὸς τοῦ ἐμπορίου τὴν ἀνάπτυξιν. Τίς ἐσκέπτετο περὶ ἀστυνομίας, τίς περὶ δικαστηρίων τότε; Ἀπέναντι τοσαύτης αἱματογυσίας καὶ τῆς ζωῆς ἡ ἀξία εἶχεν ἐκπέσει εἰς τὴν κοινὴν ἐκτίμησιν. Μίαν ἡμέραν ἐφανεύθη ἐνώπιόν μου εἰς τὴν ἀγορὰν εἰς Ραγουζαῖος, κατὰ συνέπειαν λογομαχίας μετὰ τῶν ἀγοραστῶν του, ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν σαρδελῶν, τὰς ὁποίας ἐπώλει! Ὁ φόνος τοῦ Ραγουζαίου ἐκείνου ἐνίκησε πάντα ὑπομένοντα δισταγμὸν μου ὡς πρὸς τῆς ἀναχωρήσεως τὸ ζήτημα. Ἀπεφάσισα ἔριστικῶς νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Τήνον. Ἐκεῖ οἱ κάτοικοι ἦσαν ὀλιγώτερον πολέμικοι, τὰ ἦθη ἡμερώτερα καὶ εὐκολώτερος ὁ βίος, χάρις δὲ εἰς τὸν Μαυρογέννην καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐκ Χίου πρόσφυγας, ἠδυνάμην νὰ θεωρῶμαι ὀλιγώτερον ξένος εἰς Τήνον ἢ ἀλλοχοῦ.

Ἀπεχαιρέτησα λοιπὸν μετὰ συντριβῆς καρδίας τὸν φίλον οἰκοδεσπότην μας, καὶ παρητήσαμεν τὴν νῆσον τῶν Σπετσῶν καὶ τὸν ἐπ' αὐτῆς τάφον τοῦ πατρός μου.

Εἰς Τήνον ἐνοικίασα μικρὰν καὶ ταπεινὴν οἰκίαν, ἠγόρασα στρωμνὰς καὶ ἐραπλώματα, τὰ μόνον ἐπιπλα τῶν ὁποίων ἐπέτρεπον τὴν προμήθειαν τὰ εὐτελεῖ περισεύματά μας, καὶ ἀφέθην διὰ τὰ περαιτέρω εἰς τὴν Ἠρόνιον τοῦ Θεοῦ. Δεινὸν ἢ πενία καὶ ἡ στέρησις, ὅταν ἐ-

πέρχωνται μετά βίον άνετον, σκληρόν δὲ ἡ περι-
 τοῦ ἄστου τῆς αὖριον ἀβεβαιότης, ὅταν ἔχῃς νὰ
 διαθέψῃς γραῖαν μητέρα καὶ ἀδελφάς τρυφε-
 ράς! Ἄλλ' εἰς ὅλα συνειθίζεῖ ὁ ἀνθρώπος καὶ
 πρὸς ὅλα βαθμῶδ' ἐξοικειούται.

Ὅτε ἐσυμφώνησα τὴν ἐνοικίαν τοῦ οὐλῆ-
 ματός μου, παρετήρησα ὅτι ὁ οἰκοδεσπότης ἐ-
 φόρει σκοῦφον νέον, ἀλλὰ δὲν ἔδωκα ἄλλως προ-
 σαχὴν εἰς τὸ πρᾶγμα. Τὴν ἐπιούσαν ὅμως εἰς
 τὴν ἀγορὰν ἀπήντησα Τῆνιον ἄλλον νεωστὶ σκου-
 φωθέντα, μετὰ τινα δὲ βήματα ἄλλον, καὶ ἄλ-
 λον παρέκει καὶ ἄλλον κατόπιν. Ἦσαν ἐνὸς
 χρώματος οἱ σκοῦφοι, καὶ τοῦ αὐτοῦ σχήματος
 ὅλοι, ἡ δὲ σύμπτωση αὐτῆ ἐκίνησε τὴν περτέρο-
 γειάν μου καὶ μοῦ ἔφερον ἀμέσως εἰς τὴν μνή-
 μην τὰ ἐκ Βενετίας ἀποσταλέντα κιβώτια. Ἐ-
 δραμον ἀνευ ἀναβολῆς εἰς ἀναζήτησιν τοῦ οἰκο-
 δεσπότου μας.

— Δὲν μοῦ λέγεις ποῦ κῦρες τὸν σκοῦφόν
 σου;

— Τὸν ἠγόρασα ἀπὸ τὸν Ἀγγλον πρόξενον,
 ἀλλὰ δὲν εὐρίσκεις πλέον τούς ἐξεπώλησαν. Ὁ
 Ἀγγλος πρόξενος ἐπώλησε σκοῦφους! Αἱ ὑ-
 ποψίαί μου μετεσχηματίσθησαν εἰς βεβαιότητα.
 Τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν μετέβην εἰς Μύκονον
 καὶ εὔρον τὸν φίλον μου ὑποπρόξενον, ὅστις κα-
 τεγάρῃ ἰδίῳν με καὶ μὲ ἀνήγγειλεν ὅτι τὰ δύο
 κιβώτιά μου ἐστάλαξαν ἐκ Σπύνης εἰς Τῆνον,
 καὶ ὅτι ἀνέθεσεν εἰς τὸν ἐκεῖ συνάδελφόν του
 τοῦ περιεχομένου τὴν ἐκποίησιν, μοὶ ἔδωκε δὲ
 ἐπιστολὴν πρὸς αὐτόν, ὅπως μὲ ἀναγνωρίσῃ ὡς
 ἰδιοκτήτην. Ἦμην ἀνυπόμονος νὰ ἐπιστρέψω,
 ἀλλ' ὁ φίλος ἐπέμεινε νὰ μὲ κρατήσῃ καὶ νὰ
 μὲ φιλοξενήσῃ τὴν νύκτα. Τὴν ἐπιούσαν τὸν ἀ-
 πεχαίρετιστα μετ' ἐκφράσεων εὐλικρινοῦς εὐ-
 γνωμοσύνης καὶ ἐπανῆλλον εἰς Τῆνον. Εὐτυχῶς
 ὁ ἀνεμος ἐβοήθει πάσας ἐκείνας τὰς μετακινή-
 σεις μου.

Ἄμα ἀφιχθεὶς εἰς Τῆνον ὑπῆγον κατ' εὐθείαν
 ἀπὸ τοῦ πλοίου εἰς τὸ Ἀγγλικὸν προξενεῖον.
 Δὲν ἐνθυμούμαι τὸ ὄνομα τοῦ ἀγαθοῦ Τῆνίου,
 ὅστις ἐξεπροσώπευεν ἐκεῖ τότε τῆς Ἀγγλίας
 τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἐνθυμούμαι τὸ ξυρισμένον
 πρόσωπον καὶ τὰς γρυῶδες διόπτρας του. Νο-
 μίζω ὅτι τὸν βλέπω ἐνώπιόν μου. Ὁ ἀνθρώπος
 μοὶ ἔδειξε τὸν λογαριασμὸν πωλήσεως καὶ μοὶ
 παρέδωκεν αὐθωρεὶ τὸ πρῶτον τῶν σκοῦφων, συμ-
 ποσούμενον εἰς πέντε χιλιάδας γροσίων. Πέντε
 χιλιάδας! Τὴ εὐτέλες ἐκεῖνο ποσὸν μοῦ ἐφάνη
 ἀμύθητος πλοῦτος! Οὔτε τὸν λογαριασμὸν ἐκ-
 καθαρίσεως ἤθελον νὰ ἐξελέγξω, οὔτε νὰ ὑ-
 πολογίσω κατὰ πόσον ἠδύναντο ἡ ἔπρεπε νὰ
 πωληθῶσι καλλίτερον οἱ σκοῦφοι. Τὸ δόθεν πο-
 σὸν ἦτο ἀνέλπιστος δι' ἐμὲ ἀπόκτησις, δι' αὐ-
 τοῦ μοῦ ἠνοίγετο τοῦ ἐμπορίου ὁ δρόμος, ἤμην
 ἤδη κεφαλαιοῦχος, εἶχον πέντε χιλιάδας γρο-
 σία! Ἐπρέξα πρὸς τὴν μητέρα μου νὰ διακοι-

νώσω τὴν καλὴν μας ταύτην τύχην, ἐπέδειξα
 τὸν θησαυρόν μου, ἐζήτησα τὴν εὐχὴν τῆς καὶ
 πλήρης ἐλπίδων καὶ σχεδίων μετέβην μετὰ
 δύο ἡμέρας εἰς Σύρον.

Εἰς Τῆνον δι' ἐλλειψὶν λιμένος δὲν ἤρχοντο
 μεγάλα πλοῖα, ἀλλ' ὑπήγαινον εἰς Σύρον, τῆς
 ὁποίας ὁ λιμὴν ἐθεωρεῖτο καὶ ὑπὸ τῶν Τούρ-
 κων οὐδέτερος. Οἱ δυτικὸι τῆς νήσου κάτοιικαι
 δὲν συμμετέσχον τῆς ἐπαναστάσεως, οὐδ' ἀνε-
 γνώριζον αὐτήν, ἐπὶ δὲ τοῦ σχηματίζοντος τὴν
 πόλιν τὸν κώνου ἐκυμάτιζεν ἡ λευκὴ τῆς Γαλ-
 λίας σημαία, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ὁποίας
 εἶχον τεθῆ. Ὁ πλοῦτος τῆς Σύρου περιωρί-
 ζετο τότε ἐντὸς τῆς ἀποτόμου ἐκείνης καὶ πε-
 νιγρᾶς κορυφῆς. Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὴν ὀ-
 ποίαν σήμερον καλύπτει ἡ πλουσία Ἐρμούπο-
 λης δὲν ἔβλεπεσ ἢ βράχους γυμνοῦς. Μόνον ἐ-
 κεῖ ὅπου σήμερον ἐπὶ λιθοστρώτου πλατείας
 παιανίζει ἡ μουσικὴ καὶ σῦρουσιν αἱ κυρίαί τὰς
 μεταξωτὰς οὐρὰς των, κῆποι τινὲς καὶ ὀλίγα
 δένδρα ἐμαρτύρουν τῶν πτωχῶν κατοίκων τὴν
 φιλοπολίαν. Ἐν ἐκκλησίῳν δυτικῶν καὶ τρεῖς ἢ
 τέσσαρες ἀποθῆκαι διὰ τοὺς οἶκους ἦσαν τὰ μόνα
 ἐπὶ τῆς ἀκτῆς κίρια. Πλησίον δ' αὐτῶν, ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ, εἶχε νεωστὶ οἰκοδομηθῆ πενιγρὸν
 τι καφενεῖον, χρῆσιμῶδες καὶ ὡς ξηνοδοχεῖον,
 καὶ ὡς γραφεῖον, καὶ ὡς χρηματιστήριον. Ὀλί-
 γον δὲ μακρότερα, ἐκεῖ ὅπου σήμερον ναυπηγοῦν-
 ται πλοῖα καὶ ἀκούεται ὁ εὐρύθλος τῆς σφύρας
 κρότος, κατέκειτο τότε παρὰ τὸν ἔρημον αἰγια-
 λὸν σκάφος ναυαγήσαντος πλοίου. Γοιᾶντι ἦτο
 ἡ Σύρος ὅτε πρῶτην φορὰν ἐγὼ καὶ δύο ἢ τρεῖς
 ἄλλοι Χῖοι, πρόδρομοι τῆς μελλούσης ἐμπορι-
 κῆς τῆς νήσου ἐπιδόσεως, ἐμένομεν ἐντὸς τοῦ
 μοναδικοῦ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καφενείου προσδοκῶν-
 τε; ἀφιξὶν πλοίου, φέροντος ἐμπορεύματα.

Κυτῶδες δὲν ἐβράδυνε νὰ φθάσῃ τοιαῦτον, ἐκ
 Ρωσίας προερχόμενον. Ἦτο ἐκείνη ἡ πρῶτη ὀ-
 σοληφία τῆς ὁποίας ἐδέχθη ἐγὼ μόνος ν' ἀνα-
 λάβω τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν,
 διότι δὲν εἶχον πλέον τὴν πατέρα μου σύμβου-
 λον καὶ ἔδηγόν. Ἐτρεμον μὴ διακινδυνεύσω εἰς
 κακὴν τινα ἐπιχείρησιν τὰ χρήματά μου. Ἐ-
 πεσκέφθη τρεῖς καὶ τετράκις τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου,
 ἐσκέφθη, διεπραγματεύθη, ὑπελόγησα, ἐδί-
 στασα, ἐπὶ τέλος τὸ ἀπεφάσα! Ἦγόρασα
 ἀντὶ χιλίων γροσίων ἰχθῦς παστούς, τοὺς ἐφάρ-
 τωσα εἰς πλοιάριον διὰ Τῆνον, ἐπέβην καὶ αὐ-
 τός, ἔκαμον τὸν στυρόν μου, καὶ ἀπεπλεύσαμεν.

Εἰς Τῆνον εἶχε τότε νομιμοποιηθῆ τὸ ἔθιμον
 νὰ πωλῶνται τὰ φαγώσιμα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας
 δημοσίως εἰς τὴν ἀγορὰν, ὅπως προηγουμένως
 ἐξ αὐτῶν ὁ λαός, μετὰ ταῦτα δὲ ἐπετρέπετο ἡ
 μεταξὺ ἐμπόρων διαπραγματεύσεις τῶν περισ-
 σευόντων. Ἐγχεώστων, φυσικῶ τῶ λόγῳ, νὰ
 συμμορφωθῶ πρὸς τὴν ἐπικρατούσαν συνήθειαν,
 ἀλλὰ δὲν μοῦ ἤρχετο νὰ τεῖθῃ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν

βαρελίων μου καὶ νὰ πωλῶ δημοσίως τοὺς ἰχθῦς
 μου ἀνὰ ἓνα. Μεθ' ὅλην τὴν ἐπελθούσαν κακο-
 τυχίαν διετήρουν εἰσέτι τῆς ἀρχαίας ἀξιοπρε-
 πείας τὰς ἐξέτις. Ὅθεν κατέγινε κατὰ πρῶτον
 νὰ εὔρω ἀρμόδιόν τινα ἀντικαταστάτην μου,
 ἀλλ' ἡ ἀποτυχία τῶν πρῶτων πρὸς ἀνεύρεσιν
 τοιοῦτου ἐρευνῶν μου καί, πρὸ πάντων, τῶν ἄλ-
 λων πωλητῶν τὸ παράδειγμα, μ' ἐπεισαν ν' ἀ-
 φήσω κατὰ μέρος τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ νὰ
 πωλήσω ἐγὼ αὐτὸς τὴν πραγματείαν μου. Ἦ-
 δοῦ ἐγὼ λοιπὸν πωλητῆς παστῶν ἐν πλήρει
 ἀγορᾷ. Κατέλαθον θέσιν κατὰ ἄλλῳν εἰς τὴν μι-
 κρὰν παρὰ τὴν προκυμαίαν πλατείαν καὶ ἤρ-
 χισα μετὰ τινας κατ' ἀρχὰς δευλίας νὰ προ-
 σκαλῶ ἀγοραστὰς. Ἦτο εἰσέτι πολλὸ ἐνωρίς,
 ἀλλ' ἀγοραστὰι δὲν ἐλείπον, οἱ δὲ ἰχθῦς μου ἦ-
 σαν εἰς ζήτησιν καὶ ἡ ὑπόθεσις προέβαινε κατ'
 εὐχὴν. Ὅσῳ δ' ἐπροχώρει ἡ πώλησις κατὰ τα-
 σοῦτον ἐσυνεθίζον, καὶ μὲ κατελάμβανε τῆς ἐ-
 πιτυχίας ὁ ἐνθουσιασμός, καὶ μ' ἐκυρίευν ἐζή-
 λος τοῦ ἔργου, ἀμυλλόμενος δὲ πρὸς τοὺς ἄλ-
 λους παρ' ἐμὲ πωλητὰς ἐπῆρουν τὴν πραγμα-
 τείαν μου, καὶ ὑψονον τὴν φωνὴν ὅπως ἐλύσω
 ἀγοραστὰς καὶ ἀπεκδυόμην τὴν πρῶτην περὶ τὰς
 κινήσεις καὶ τὰς χειρονομίας συστολήν.

Ἐνῶ ἤμην εἰς τὸν βρασιμὸν τῆς πωλήσεως, ἤ-
 κουσα αἴφνης κρότον ἀντικῆ μου καὶ ὑψώσας
 τοὺς ὀφθαλμούς εἶδον εἰς τὴν ἀπέναντί μου οἰ-
 κίαν νέαν ξανθὴν ἀνοιγούσαν τὸ παράθυρον καὶ
 στηλόνουσαν τὰ φύλλα του, τὰ ὁποία ὁ ἀνεμος
 ἐκτύπα ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ἀφοῦ τὰ ἐστήλωσεν,
 ἐπαύρωσε τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ παραθύρου
 καὶ στηρίζασα ἐπὶ τῶν βραχιόνων τὸ στῆθος
 ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τὸ πρόσωπον. Μ' ἐτάραξε τὸ
 βλέμμα τῆς, ὁ δὲ οἶστρος μου διεκόπη. Πῶς νὰ
 φωνάζω προσκαλῶν ἀγοραστὰς ὑπὸ τοὺς ὀφθαλ-
 μούς μιᾶς ὠραίας ξανθῆς, ἣτις μὲ παρετήρη;
 Ἐπροσπάθουν νὰ ἐξακολούθωσ τὸ ἔργον μου,
 ἀλλ' ὁ νοῦς μου ἦτο εἰς τὸ παράθυρον καὶ τὰ
 βλέμματά μου ὑψούντο συχνάκις πρὸς αὐτό. Αἴ-
 φνης βλέπω τὴν νέαν μειδιῶσαν. Τί μειδιᾷ;
 Μὲ περιπαίζει μήπως; Μὴ μὲ γνωρίζει καὶ εἶ-
 ναι χαίρετισμός τὸ μειδιάματά τῆς; Ἦσθάνθη
 ταραχὴν εἰς τὸ στῆθος μου καὶ ἐρώτημα εἰς τὰς
 παρειάς μου, καὶ μὴ προσέχων εἰς τὴν ἐργασίαν
 μου ἔδωκα εἰς ἓνα ἀγοραστὴν διπλάσιους ἰχθῦς
 τοῦ δοθέντος μοι ἀντιτίμου. Ἄλλὰ ἰδὼν ἀμέ-
 σως τὸ λάθος ἐστράφην νὰ τὸν κράξω. Ἄμα ἐ-
 στράφην εἶδον ὀπισθὲν μου, εἰς τὸ κατώφλιον θύ-
 ρας ἀνοικτῆς νέον Τῆνιον μὲ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς
 ζώνης, τὸν ὤμον ἐπὶ τῆς θύρας καὶ τὴν κεφαλὴν
 ἐστραμμένην πρὸς τὸ παράθυρον. Τὰ ἐρωτικὰ
 βλέμματά του ἦσαν δι' ἐμὲ ἀποκάλυψις. Αἱ ἀπὸ
 τῶν ὀφθαλμῶν τῆς νέας ἀκτῖνες διήρχοντο ἄ-
 νωθεν τῆς κεφαλῆς μου, ἀλλὰ δὲν ἦσαν δι' ἐμὲ,
 οὔτε εἶχον ἐπὶ τοῦ μειδιάματος τὸ ἐλάγιστον
 δικαίωμα. Τὸ μάθημα μὲ ὀφελυσε. Ἀνέλαθον

τὴν προτέραν μου ζωρότητα καὶ ἐξηκολούθησα
 τὴν πώλησίν μου.

Ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἐξεπώλησα τοὺς ἰχθῦς μου
 ἀπολαύσας εἴκοσι τοὺς ἑκατὸν ὠφέλιαν. Νέα
 εἰς Σύρον ἐκδομή. Ἐπανῆλλον μ' ἐλαιόλαθον,
 τὸ ὁποῖον ἐπώλησα μὲ δατῶ τοῖς ἑκατὸν κέρ-
 δος, μετὰ δὲ τὸ ἐλαιόλαθον ἠγόρασα καὶ μετε-
 πώλησα γαβιάριον μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας
 καὶ ἐξηκολούθουν ὁτῶ δραστηρίως ἐραζόμε-
 νος. Τὰ κέρδη κατόπιν ἐμετριάσθησαν, διότι ἐ-
 πῆλθε συναγωνισμός, ἀλλ' οἱ κόποι μου ἀνη-
 μαίβοντο πάντοτε, ἐντὸς δὲ ὀλίγων μηνῶν, ἀ-
 φοῦ ἐξῆσα μετὰ τῶν περὶ ἐμὲ καὶ ἀφοῦ ἐπανέ-
 φερον ἀνεσιν τινὰ ὑπὸ τῆς πτωχικῆς κατοικίας
 μας τὴν στέγην, τὸ κεφάλαιόν μου ἀπὸ πέντε
 χιλιάδων γροσίων ἀνῆρχετο ἡδῆ εἰς ὀκτώ.

Ἐκτοτε πολλὰ γρήματα ἐκέδησα καὶ πολ-
 λά ἔχασα. Χάρτιτι θεῷ τὸ λαβεῖν ἀπέβη ἐν σ-
 νόλῳ μεγαλείτερον τοῦ δοῦναι, ὥστε σήμερον
 ἔχω τὴν ἱκανοποίησιν νὰ θλέπω διὰ τῶν ἰδρώ-
 των μου ἐξοφλισμένην τὴν άνετον τῶν τέ-
 κνων μου ὑπαρξιν. Ἀλλὰ τὴν γλυκύτητα τῶν
 πρῶτων ἐκείνων εὐτελῶν κερδῶν οὐδέποτε κα-
 τόπιν ἠσθάνθη, οὐδ' ἐξισούνται αἱ εὐχαριστί-
 σεις καὶ τῶν ἐπιτυχιστέρων τοῦ μετέπειτα ἐμ-
 πορικοῦ μου βίου ἐπιχειρήσεων πρὸς τὴν χαρὰν
 τῆς πρῶτης τῶν παστῶν ἰχθῶν ἐκκαθάρσεως.
 Ἦ ἐκ τοῦ μηδεὸς προαγωγῆ, ἡ εὐτυχῆς ἐμβα-
 σεις τῶν πρῶτων μου ἀτομικῶν συνδυασμῶν, ἡ
 συναίσθησις ὅτι εἶμαι εἰς θέσιν νὰ μὴ ἀφῆσω
 πεινώσαν τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς μου, ἡ
 ἐλπὶς τὴν ὁποίαν αἱ πρῶται ἐκεῖνα ἀπαργαί
 μοὶ ἔδιδον διὰ τὸ μέλλον, ὅλα ταῦτα ὁμοῦ ἀνε-
 δείκνουν πολλαπλασίως πολύτιμα καὶ εὐάρεστα
 τὰ πρῶτά μου ἐκεῖνα κέρδη. Δὲν θέλω νὰ εἴπω
 ὅτι μετὰ ταῦτα εἰργάζομαι μετὰ φιλοσοφικῆς
 δῆθεν ἀδιαφορίας. Ὅχι! Ὁ ζῆλος μου δὲν ἐ-
 μετριάσθη καὶ κατόπιν, ἡ δ' ἐπιτυχία εἶναι πάν-
 τωτε εὐχάριστος. Ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμός μου δὲν
 ἐχαλαρώθη, ἡ δὲ ἡδονὴ τοῦ κέρδους βαθμηδὸν
 ἠμβλύνη. Ἀφοῦ ἀπαξ ἠσθάνθη ὅτι ἀπέ-
 κτησα τὴν ὀλικὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐξοφάμισα
 τὰ μέσα ζωῆς ἀνέτου, ἔπαυσα νὰ κλείω τὰ ἰ-
 σοζύγια μου μετὰ παλμῶν ἀγαλλιόσεως. Διότι
 ἡ ἀπόκτησις τοῦ πλοῦτου δὲν εἶναι αὐτὴ καθ'
 ἑαυτὴν πηγὴ εὐτυχίας. Ἦ ἀνεξαρτησία, — ἰδοῦ
 τὸ ἀληθές, ἰδοῦ τὸ βγῆς τοῦ ἐργατικοῦ ἀνθρώ-
 που ἐλατήριον!

Δὲν ἤμην τότε ὁ μόνος ἐκ Χίου νέος ὁ ἀγω-
 νιζόμενος ἐν Τῆνω νὰ παράξῃ ἰπὸ τοῦ μηδεὸς
 τὸ ἓν, καὶ νὰ κάμῃ τὰ δύο τέσσαρα. Ἦσαν καὶ
 ἄλλοι πολλοί, μεθ' ὧν μ' ἐσχτίσεν ἡ καινὴ συμ-
 φορὰ καὶ ἡ συνεχῆς συνάντησις ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς
 Τῆνου ἡ ἐπὶ τῆς ἐρήμου τῆς Σύρου ἀκτῆς. Με-
 ταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ ἀρραβωνιστικὸς τῆς πρε-
 σβυτέρας τῶν ἀδελφῶν μου, καταφυγὴν καὶ αὐ-
 τὸς εἰς Τῆνον μετὰ Ὀδύσειαν παλινάματων. Τῆς

νεότερας μου αδελφής ὁ μνηστήρ ἤχημαλωτίσθη, οὐδέποτε δὲ ἠκούσθη τί ἀπέγινε. Καί ἐγὼ ἤμην παιδιόθεν μνηστευμένος, ἀλλ' εἶχον χηρέυσει πρὶν νυμφευθῆναι, ἀποθανούσης πρὸ ἐτῶν τῆς μνηστήρας μου, ἢ δ' ἀνεμοζάλη τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχεν ἐπέλθει πρὶν ἢ ὁ πατήρ μου προφθάσῃ νὰ συνάψῃ νέον δι' ἐμὲ ἀρραβώνα. Τοιαῦτα ἦσαν τῆς Χίου τὰ ἔθιμα. Ἐκάστη οἰκογένεια ἐπεδίωκε τὴν μετὰ ὁμοτίμων ἐπιμιξίαν, ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλεκτῶν ἦτο περιορισμένος, ἤρχιζε πρωτίτως ὁ συναγωνισμὸς πρὸς συνδυασμὸν καταλλήλων συνοικισίων, ἢ δ' ἀριστοκρατικὴ τῶν συμβαλλομένων ἀποκλειστικότης καὶ τὸ στενὸν τοῦ Χιακοῦ κύκλου ἔφερον ἐξ ἀνάγκης τοὺς μεταξὺ στενῶν συγγενῶν ἐπὶ τέλους γάμους.

Δὲν προτίθειμι νὰ ἐπαινέσω τοὺς πατέρας μας διὰ τὰς προϋμους ἐκείνας μνηστεύσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐσφράγιζον αὐτοὶ ἐκ προοιμίων τὸ σπουδαιότερον τοῦ βίου συμβόλαιον, ἀνευ τῆς γνώσεως ἢ τῆς συγκαταθέσεως τῶν συμβαλλομένων. Ἀλλ' ὅμως εἶχον πρὸς δικαιολογίαν τῶν τῆν ἐπιτυχίαν τῶν τοιοῦτων συζυγιῶν. Οἱ νέοι ἀνετρίνοντο μακρόθεν εἰς διὰ τὸν ἄλλον, προηγίτο δὲ τῆς συζυγικῆς ἀγάπης σχέσις μακρὰ καὶ τῆς ἀφοσιώσεως ἢ συνήθεια. Ὁ γάμος ἐπῆρχετο μετὰ τῆς μνηστείας τὸν πρόλογον ἀνευ τῶν κλονισμῶν τῆς καρδίας, ἀνευ τῆς ἀμοιβαίας τοῦ παρελθόντος ἀγνοίας καὶ τῆς περὶ τοῦ μέλλοντος ἀβεβαιότητος, αἵτινες συνοδεύουσι συνήθως τὰ ἐξ ἔρωτος συνοικίσιμα. Ἡ ζωὴ προκτοιμάζετο καὶ διήρχετο ἀνευ βιαίων κυματισμῶν, δὲν ἤλαττοῦτο δ' ὡς ἐκ τούτου ἢ ἤρεμος τῶν οἰκογενειῶν εὐτυχία. Ἀλλ' ὑπὸ τὰς μεταβληθείσας τοῦ ἔθνους περιστάσεις τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔθιμον δὲν ἠδύνατο ἢ ν' ἀπολέσῃ εἰς ὕλικῶν μόνον συμπεριφορῶν ὑπολογισμοὺς καὶ εἰς προικὸς ζήτημα, ὡστε βεβαίως δὲν ὄθ' ὄρημα τὴν κατάργησιν του. Ἀλλως τε τὰ πράγματα ἠλλάξαν ἐν συνόλῳ ἐκτοτε. Τότε οἱ νεώτεροι ἤγοντο ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, ἐθεώρουν δὲ τοῦτο ὡς φυσικὸν καὶ μὴ ἐπιδεχόμενον συζήτησιν. Διὰ τῆς πειθαρχίας ἐκείνης καὶ διὰ τῆς συμπνοίας ἢ οἰκογένεια ἀπετελεῖτο ἰσχυρὰ, ἐπυθόταν δὲ τὴν δυνάμιν τῆς ὁ συνδεσμὸς τῶν ἐπιμιξιών. Εἶναι καὶ τοῦτο μίαν ἐξήγησις τῆς ἐπιτυχίας τῶν Χίων, οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως διείκησιν τῶν κοινῶν των, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Χίου ἐμπορικὴν διοργανώσιν των.

Ὅπως δὲ ποτε δὲν εἶχον εἰσέτι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μεταβάλλει σύστημα, ἀλλ' ἐμένομεν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἀνατροφῆς μας, ὡστε τῆς μὲν μιᾶς ἀδελφῆς μου τὸν μνηστήρα ἐθεώρουν ἤδη ὡς ἀδελφόν, ἀνευπομῶνως δ' ἐπεζήτουν νὰ μνηστεύσω καὶ τὴν δευτέραν. Εὐτυχῶς δὲν ἐβράδυνον νὰ εὔρω καὶ

νὰ ὑποδείξω εἰς τὴν μητέρα μου νέον φίλον μου, τὸν ὁποῖον τὸ δυσχερὲς τῶν περιστάσεων δὲν ἐμπόδιζεν ἀπὸ τοῦ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς εὐθύνας τοῦ γάμου, καὶ ἐμνιστεύσαμεν οὕτω καὶ τὴν νεότεραν τῶν ἀδελφῶν μου.

Μετὰ τῶν δύο τούτων μελλήντων γαμβρῶν μου ἐσυμφωνήσαμεν νὰ συντροφεύσωμεν καταθέτοντες ἐταιρικὸν κεφάλαιον ἀνὰ χιλία γρόσια ἕκαστος, ἐπὶ τῷ ἥρῳ ὁ μὲν τῶν τριῶν νὰ μὲν ἔν Τήνῳ πρὸς πάλαιον, ὁ ἕτερος εἰς Σύρον πρὸς ἀγοράν, ὁ δὲ τρίτος νὰ συνοδεύῃ ἕκαστον τὴν ἐκ Σύρου εἰς Τήνον μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων. Ὁ κλῆρος ἔπεσον εἰς ἐμὲ ν' ἀναλάβω τῆς ἀγορᾶς τὴν ἐργασίαν. Ἐλαβον λοιπὸν τὸ πλεῖστον τοῦ μικροῦ κεφαλαίου μας, ἀπεχειρήτισα τὴν μητέρα μου καὶ ἐπεβιάσθην εἰς σακοπέδαν ἐτοίμην ν' ἀποπλεύσῃ εἰς Σύρον. Ἀλλ' ἐνθ' ἀνεσῆρετο ἡ ἀγκυρα βλέπω λέμβον μετὰ βίας ἐρχομένην πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἐντὸς αὐτῆς τοὺς δύο συνεταίρους μου κινεῦντας τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἀναχώρησίν μας. Ἦφενον τὴν δυσάρεστον εἰδήσιν ὅτι ἐντὸς πλοίου ἀφίχθέντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Πάνομον τῆς Τήνου ἀνεφάνη πανώλης, καὶ ὅτι ἡ περὶ τούτου εἰδήσις μετεπέμφθη ἤδη ἐκ Πανόμου εἰς Σύρον, ὡστε δὲν ἠθελον βεβαίως μᾶς δεχθῆναι ἐκεῖ, διὰ τὸν φόβον τοῦ μολύσματος, οὐδὲ ἠθελον ἐπιτρέψῃ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς μετὰ τῆς Τήνου συγκοινωνίας. Κατὰ συνέπειαν ἀπεφασίσαιμεν ν' ἀποβῶ τοῦ πλοίου καὶ ν' ἀναβληθῇ ἡ εἰς Σύρον μετάβασις μου, μέχρις οὗ διασκεδασθῶσιν αἱ περὶ ἐπιδημίας ὑποψαίαι. Δυστυχῶς μετεδόθη ἀπὸ τοῦ πλοίου ἡ πανώλης εἰς τὴν νῆσον. Δὲν ἦτο βαρεῖα οὐδ' ἔλαμνε θραύσιν πολλήν, ἦτο ὅμως ἱκανή, ὅπως φοβίσῃ τὰς πέραξ νήσους καὶ μᾶς ἀποκλείσῃ εἰς Τήνον.

Οὕτως ἐματαιώθησαν τὰ σχέδια καὶ ἐναυάγησεν ἡ ἐταιρεία μας, ἔμενον δ' ἄεργος, καὶ μολίτη διπλάσιον ὄχληρὰ ἢ ἀναγκαστικὴ ἐκείνη ἀπραξία μετὰ τῶν τελευταίων μηνῶν τὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωηρότητα. Ἀλλως τε ἤμεθα ἤσυχτοι ἐπὶ τῆς νήσου, οὐδ' ἐτάραττον ὡς ἄλλοτε τὰς σκέψεις μου τῶν Τούρκων φόβαι ἢ τοῦ πολέμου ἢ ταραχῆς. Μόνον μίαν ἡμέραν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου, ἐνόμισα ὅτι ἤλυε καὶ τῆς Τήνου ἡ σειρὰ καὶ ὅτι μᾶς καλύπτουσιν ἐκ νέου αἱ μαῦραι πτέρυγες τοῦ ὀλέθρου. Ἀλλ' εἶχον ἤδη ἐντὸς ἀνδρικωτέρας ἀτραυφαίας, τὸ δὲ φρόνημά μου ἐνισχύετο διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν ἄλλων, καὶ ἀντὶ νὰ σκέπτομαι περὶ φυγῆς, ἢ τοιμιάσθην κ' ἐγὼ εἰς ἀντίστασιν καὶ εἰς πόλεμον. Διότι ἡ θάλασσα μετὰξὺ Σύρου καὶ Μυκόνου ἐκαλύφθη ὑπὸ πλοίων Τούρκικῶν κρατομένων ἐπὶ ὤρας ἐκεῖ ὑπὸ παντελοῦς νηπιῆρας. Καὶ εἶδον τὰς λέμβους ἐνὸς τῶν πλοίων διευθυνόμενας πρὸς τὰ παράλια τῆς Μυκόνου καὶ ἠκούσαμεν πυροβολισμοὺς, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ

καπνοῦ διεκρίναμεν ἐπιγεφυρούσας πρὸς τὸ πλοῖον τὰς λέμβους. Τὰ προοίμια ταῦτα ἐφαίνοντο ἐπαπειλούντα ἀποβιβάσμων καὶ προσβολῆν ἐκ τοῦ στόλου. Ἦρχισε λοιπὸν κωδωνοκρουσία εἰς τὴν Τήνον καὶ συνέρρεον ὀπισθήμενοι οἱ κάτοικοι, ἔσυρον δὲ κ' ἐγὼ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν παλαιῶν κανόνιον, τὸ ὁποῖον ἐστήσαμεν ἐπὶ λόφου προέχοντος, τοῦ Πασᾶ Ἀρωατῆρι λεγομένου. Ἀλλὰ σφαιρας δὲν εἶχον καὶ ἐκαίσαμεν πυρίτιδα μόνον, ἀπειλοῦντες δὴθεν ἢ προκαλοῦντες τοὺς Τούρκους. Ἐγὼ δὲ ἐπὶ τοῦ λόφου, ὑπηρέτης τοῦ θαύματος, ἀκούων τοὺς κενούς κανονοβολισμοὺς καὶ βλέπων τὰ Τουρκικὰ πλοῖα, ἐνθυμούμην τὰς περιπετείας τῆς ἐκ Χίου φυγῆς κ' ἐπερίμενον μ' ἐσφιγμένῃ καρδίᾳ τὸ ἀποθνήσκον. Εὐτυχῶς δὲν ἐτέθη εἰς μεγαλειτέραν δοκιμασίαν τῶν Τηνίων ἢ σταθερότης. Ὁ Πασᾶς δὲν μᾶς ἔλαβεν εἰς σημειώσιν, οὐδὲ τοὺς Μυκονίους ἀπεπειράθη νὰ τιμωρήσῃ, καίτοι φονεύσαντας πολλοὺς τῶν εἰς τὰς λέμβους ἀποκρουσθέντων ναυτῶν, ἀλλ' ὠφελήθη τῶ ἐπιπνευσάντος ἀνέμου ἀπεμακρυνθῆναι τῶν νήσων μας.

Ἐκτοτε δὲν ἐταράχθημεν οὐδαμῶς, ἠδυνάμεθα δὲ νὰ λησμονήσωμεν ὅτι εὐριστάμεθα ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ πολέμου, ἀνευ τῆς συνεχοῦς ἀντηχησεως τῶν συμβάντων αὐτοῦ. Ὅτε πρὸ πάντων ἐμάθον τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος τὴν πυρπόλησιν καὶ τοῦ ἑχθρικοῦ στόλου τὴν ἤρταν, ἐνθουσιαστικῶς ἀκρατος κατέλαβε πάντας ἡμᾶς τοὺς πρόσφυγας, ἰδόντας εἰς τοῦ Κιναρῆ τὸ κατόρθωμα τὴν ἐκδίχησιν τῆς καταστροφῆς τῆς Χίου. Καὶ τοῦ Δράμαλι ἢ κατατρόπως εἰς τὰ δεσβενακίαι, καὶ ἡ λύσις τῆς πρώτης τοῦ Μεσολογγίου πολιορκίας, καὶ οἱ οἱ ἀλλεπάλληλοι θριάμβοι τῶν πρώτων τῆς Ἐπαναστάσεως ἐτῶν ἀνεπτέρουν τὰς ἐλπίδας καὶ ἐστερέονον τὰς πεποιθήσεις μας. Δὲν εἶχον εἰσέτι καταστροφὴ τὰ Ψαρὰ καὶ ἡ Κάσος, ἐπὶ εἶχον ἀρχίσει διὰ τῆς Κρήτης τοῦ Μεχμέτ Ἀλή ἢ ἐπέμβασις, δὲν εἶχον ἀλωθῆν τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγιον, οὐδ' εἶχον εἰσέτι ἀναφυῆ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμαῖ καὶ αἱ ἀνόσιοι τῶν Ἑλλήνων ἀλληλομαχίαι. Τὰ πράγματα ἐβάδιζον καλῶς καὶ χεῖρα Κυρίου ἐφαίνετο εὐλογοῦσα τὴν Ἑλλάδα, βλέποντες δὲ τὴν Ἐπαναστασίαν προκόπτουσαν καὶ ριζοβολοῦσαν προωινιζόμεθα ταχὺ καὶ αἴσιον τὸ τέλος τῆς.

Ἦρχιζεν ἤδη τὸ τρίτον τοῦ ἀγῶνος ἔτος κ' ἐπρωτοήνθιον τῆς Τήνου αἱ ἀμυγδαλέαι. Ἐγὼ δ' ἀπρακτῶν ἐστενοχωρούμην καὶ τρεφόμενος διὰ σκέψεων καὶ σχεδίων συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ μεταβῶ εἰς Χίον πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ὑπὸ τὴν μηλέαν τοῦ κήπου μας ταφέντων κειμηλίων. Ἀνεπόλουν τοὺς λόγους τοῦ πατρός μου ὅτε ἐκαλύψαμεν τὸν λάκκον ὑπὸ τὴν μηλέαν. Ἐκεῖνος ἀπέθανε καὶ ἤμην ἤδη ἐγὼ τῆς οἰκογενείας ὁ προστάτης καὶ τὸ στήριγμα, ἢ δὲ ἀνάγκησις τῆς παρακαταθήκης ἐκείνης ἠδύνατο καὶ τὴν

ταχεῖαν τῶν ἀδελφῶν μου ἀποκατάστασιν νὰ διευκολῶν καὶ τὴν εἰς Κύρῳπιν ἕως μετάβασίν μας. Ὅσοι ἐκυροφραῖτο εἰς τὴν κεφαλὴν μου ἢ ἰδέα αὕτη, τόσῳ ἐρρίζηνετο τῆς ἐπιτελείας τῆς ὁ πόθος καὶ μὲ κατεκυρίευσεν τοῦ σχεδίου μου ἢ μελέτη. Περὶ τούτου καὶ μόνου ἐσχεπτόμην ἔξυπνος, ἢ κοιμώμενος ὤνειρευόμην.

Ἔχον ἤδη μεταβῆ εἰς Χίον κούφιως συμπολιταί μου τινές, ἐπανήλθον δὲ σῶσι καὶ ἀθλαθεῖς. Αἱ ἐκεῖ Ἀρχαὶ ἐλάμβανον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διαταγὰς νὰ προσελκύωσι τοὺς ἐπιστρέφοντας τῶν Χριστιανῶν καὶ νὰ μὴ τοὺς ἐνοχλώσι. Ταῦτα ἐπληροφόρουμην, ἢ δὲ πείρα τῶν ἐπιστρέφάντων μ' ἐνεθάρρυνε. Διοκίονωσα τὸν σκοπὸν μου εἰς τὴν μητέρα μου, ἣτις ἐπροσπάθησε παντοίως τρόποις νὰ μὲ ἀποτρέψῃ, φοβουμένη μὴ κακοπάθω. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασίς μου ἦτο ἀκλόνητος. Ἐβλέπον τοὺς κινδύνους, ἐπειθήμην ὅτι ἦτο παράτολμον τὸ ἐπιχειρήμα, ἀλλ' ἀκατάσχετος τις ὁρμὴ μὲ ὄθει πρὸς ἐπιτελεσίν του καὶ δὲν ἤσουν τοὺς λόγους τῆς μητρός μου. Τῆ παρέδωκα τὴν μικρὰν περιουσίαν μου, ἐζήτησα τὴν εὐχὴν τῆς καὶ ἀνεχώρησα μετ'ημερηζένος εἰς χωρικὴν.

Τὸ τρεχαντήριο ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπεβιάσθην ἔφερε φορτίον αἴτου πρὸς πάλαιον εἰς τοὺς ἀποκέντρους τῆς Χίου λιμένας, ὁ δὲ πλοιαρχὸς μου, ὁ Καπετὰν Κεφάλαις, μὲ ὑπεσχέθη νὰ μὲ ἀποβιβάσῃ ἀσφαλῶς. Ὅταν μὲ εἶδεν ἐπὶ τοῦ πλοίου του μὲ τὸ λευκὸν ἐσώβρακον, καὶ τὴν χωρικὴν γουνέλαν μου, καὶ μὲ τὰ δύο μικρὰ μου βαρέλια κοκκίνου χαβιαρίου, ἐγέλασεν ὁ καλὸς πλοιαρχος. Ἐγέλασα κ' ἐγὼ, ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐσυλλογιζόμην περισσότερον τὴν μητέρα μου ἢ τὴν μηλέαν τοῦ κήπου μας.

[Ἐπιτελεσθέντος]

Δ. ΒΙΚΜΛΙΑΣ.

Η ΝΑΝΙΝΗ

ἦτο πολὺ μικρὰ, ὀχροτάτη καὶ κάτισχυος ἦτο ἕξ ἐτῶν. Οἱ μεγάλοι τῆς βαθυκόωνοι ὀφθαλμοὶ προσέβλεπον κατῆρες καὶ τὰ μικρὰ τῆς χεῖλη τὰ μαραμμένα εἶχον χάσει τὸ μεδίωμα. Καθημένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ψιθίου καθίσματος εἰς τὸ ἄρον μακρὰς τραπέζης, ὅπου κατὰ σειρὰς ἦσαν συσσωρευμένα χειρόκτια καὶ περιχειρίδια, κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ τὰ χωρίζῃ ἀνὰ δύο καὶ νὰ τὰ δένη δι' ἐρυθρὰς κλωστῆς διὰ νὰ ἦνε ἔτοιμα νὰ ἀποσταλάσῃ πρὸς τὸν βαφεῖα. Δὲν ἦτο μὲν ἐπιμολθον κατὰ τὸ φαινόμενον τὸ ἔργον τοῦτο, ἀλλ' ὅμως τὸ ἐσπέρας, εἰς τὰς ὀκτώ, ὅτε ἐτελείωνε τῆς ἡμέρας ἢ ἐργασίαν, ἢ πτωχὴ κόρη ἤσθανε τὴν ῥάχιν καταπεποιημένην, διότι ἐκατὸν δωδεκάδας τοιλάχιστον καθ' ἐκάστην ἐχώριζε καὶ ἔδενε. Καὶ ὁ κόπος τῆς οὗτος ἀντιμετώπιζετο δι' ἕξ ὀβολῶν.

Φαντάζεσθε τὸ μικρὸν ἐκείνο πλάσμα κεκλεισμένον ἐπὶ ὀλόκληρον ἡμέραν εἰς ἐργαστήριον,

δπου ἐν στενοτάτῳ γόμφῳ καὶ ἐν ἀτμοσφαιρᾷ πυκνοτάτῃ ἐμυρμηγιάζον εἰλοσι τοὺλάχιστον ἐργάτιδες ; ἴπτο τὸ θῦμα πασῶν, δὲν ἐτόλμα τὸ πτωχὸν νὰ ἀρῇ τοὺς ὀφθαλμοὺς, νὰ διελθῆ, νὰ καταπαύσῃ ἐπὶ στιγμῇ τὴν μηχανικὴν ἐργασίαν του. Τί κάθεται, δυνηρά ! ἐρώνει πρὸς τὴν μικρὰν κόρην ἀδικήτως ἢ ὑποδουλοῦντριά του καταστήματος μὲ σκληρὰν φωνήν, ἐργάζου καὶ μὴ ἀκούης τί λέγομεν ἡμεῖς !

Καὶ τὸ παιδίον ἔκλινε κάτω τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν καταπεποιημένην καὶ αἱ μικραὶ τοῦ χεῖρες εἰργάζοντο μετὰ ταχύτητος θαυμασίας. Κύτταξε, ὅταν θῆλῃ, ἐπανελάμβανεν ἢ ὑποδουλοῦντρία, πόσῃ ἐργασίᾳ δύναιται νὰ κάμῃ. — Ὡ μκτῆρες, σεῖς, αἴτινες τόσον τρέμετε διὰ τὰ φίλτατά σας, σεῖς, αἴτινες φοβεῖσθε μήπως ὀλίγη ἀνάγνωσις, ὀλίγη γραφὴ καταπονήσῃ τὰ γαπητά σας τέκνα, αἴτινες φρονεῖτε ὅτι εἶνε τόσον φυσικὸν νὰ μὴ μένωσι πολλὸν χρόνον τὰ παιδία προσηλωμένα εἰς μίαν ἐργασίαν, ἀλλ' ὡς τὰ πτηνὰ πετῶσιν ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον κελαδούντα οὕτως ἐκεῖνα πρέπει συχνὰ νὰ μεταβάλλωσι τόπον καὶ νὰ κινῶνται, μειδιᾶτε ἴσως καὶ νομίζετε ὅτι εἶνε πλαστὸν τὸ διήγημα τοῦτο ! Ὅχι, εἶνε ἀληθινὴ ἢ ἱστορία αὕτη, ἣν διηγούμαι ! . Ἡ Νανίνη ὑπῆρξε, τὴν εἶδα, τῇ ὠμίλῃσ' ἔναυλος ἔτι ἡγεῖ εἰς τὰ ὠτά μου ἢ ἐναρμόνιος φωνὴ τῆς. Δὲν ἀπετέλει δὲ, τὸ γείριστον, ἐξάλειψεν ἢ Νανίνη, ἢ τύχη αὐτῆς εἶνε ἢ κοινὴ τύχη τῶν πλείστων ἐκ τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ, τῶν δυστυγῶν ἐκείνων ὄντων, ἅτινα ἀπόκληρα ἀληθῆ τῆς κοινωνίας οὐδέποτε ἐγνωρίσκη οὕτε τῆς οἰκογενείας τὰς θωπίεας, οὕτε τὰ ἀθύσματα τὰ παιδικὰ, οὕτε ἄλλην οὐδὲμίαν ἐκ τῶν τέρψεων ἐκείνων, τὰς ὁποίας τόσον ἀγαπᾷ ἢ ἀδύνατος ἡλικία.

Ἐνα μόνον σκοπὸν προτίθενται οἱ γονεῖς τῶν πῶς νὰ τὰ θρέψωσιν. Ἡ ἐνδυμασία, εἶνε δευτερευόν πρῶγμα. Μὲ τὰ βράκην τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός δύναιται ἢ γυνὴ καὶ ἦνε ὀλίγον προσεκτικὴ καὶ φιλόπονος νὰ καλύψῃ τὴν γυμνότητά των, ἀλλὰ περὶ τῆς τροφῆς, περὶ τῆς κατοιικίας, τί νὰ γείνη ; Τί δὲ ἀν ἐκ τῆς πτωχικῆς καλύψεως φυγαδευθῆ καὶ ἡ υγεία ;

Ἡ κυρία Ῥηγίνα, ἢ ὑποδουλοῦντρία, κακῶς μετεχειρίζετο τὸ κοράσιον, διότι καὶ πρὸς αὐτὴν πατε οὕτω προσεφέροντο οἱ ἀνώτεροι. Οἱ πτωχοὶ δὲν ἔχουσι παιδικὴν ἡλιαν εἶνε πάντοτε κακῶς ἐδουμένον καὶ πικρὸν, ἀνευ χάριτος, ἀνευ θαλγῆτρων. Ἀποτελοῦσι δὲ δύο τάξεις χωριστάς, ὧν τὴν μίαν ἀποτελοῦσιν οἱ ἔχοντες μάλλον ἀδύνατον τὴν κοῦκλα καὶ τούτους τοὺς θροῖζει ὁ θάνατος, τὴν δ' ἄλλην οἱ βρωμαλεώταροι, οὗς ἀποσκληρύνουσιν αἱ στερήσεις καὶ καθιστῶσιν αὐτοὺς ἰσχυροτάτους διὰ τὸ ἀγαθὸν ἢ διὰ τὸ κακόν !

Ἡ μικρὰ μας Νανίνη ἦτο τὸ πέμπτον τέκνον

τοῦ Ἰωάννου Λαροῦ, ἐργάτου κτίστου, καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Λευκῆς, ἣτις ἦτο πλούστρια. Εἰργάζοντο καὶ οἱ δύο ὡς δούλοι, ἀπὸ βαθυτάτης πρωίας ἕως ἐσπέρας, καὶ ἐκέρδαινον κατ' ἐκάστην ἐργασίαν ἡμέραν 4 φρ. καὶ 50 λεπτά. Ἀφαιρουμένων τῶν κυριακῶν, τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς δὲν ὑπῆρχεν ἐργασία, τὶ ἀπέμενε διὰ τὰ τραφῶσι, νὰ ἐνδουθῶσι, νὰ πληρώσωσι τὸ ἐνοίκιον πάντε τέκνα, ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ; Ὅθεν ἅμα τὰ μικρὰ ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ περιπατῶσι μόνον, ἐσκέπτοντο οἱ γονεῖς νὰ τοῖς δώσωσιν ἐργασίαν. Ἡ μεγαλύτερα κόρη, δώδεκα μόλις ἐτῶν, εἰργάζετο εἰς τινὰ σιδηροτριαν εἰρχοντο ἔπειτα δύο ἄρρενα, τὸ ἐν ἦτο δέκα ἐτῶν καὶ τὸ ἄλλο ἐννέα καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶχαν εἰσαχθῆ εἰς τι μηχανουργεῖον, ἐνθα ἀντὶ καθημερινῶν μῶθων, κατὰ πολὺ ὑπερβαίνοντων τῆς ἡλικίας αὐτῶν τὴν δύναμιν, ἀπελάμβανον τὰ δύο τῶν ἐν φράγκον κατ' ἐκάστην ! Μετὰ τὰ δύο ἄρρενα εἰρχετο ὀκταετής κοράσιον, ἕπερ ἐκέρδαινον ὁκτὸ ὄβολους τὴν ἡμέραν εἰς τι μεταξουργεῖον. Μὲ τοὺς ἐξ ὄβολους τῆς Νανίνης τὰ παιδία ἔφερον εἰσὸδῆμα εἰς τὴν πατρικὴν καλύβην 1 φρ. 70, ὥστε τὸ ὅλον τῆς οἰκογενείας εἰσὸδῆμα ἦτο 6 φρ. 20.—Ἡμέραν τινα ὁ πατήρ κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ τρίτου πατώματος οἰκοδομουμένης τινος οἰκίας μετηνέβη εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπου μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν.

Ἡ ταλαίπωρος Λευκὴ ἔκλαιεσ πικρῶς τὸν ἄνδρα τῆς, ὅστις ἦτο καλὸς ἄνθρωπος, ἀπῆλπιζετο δὲ ὅταν ἤρχιζε νὰ σκέπτηται πῶς ὅα συνετῆρει εἰς τὸ μέλλον τὴν οἰκογενεῖάν τῆς. Μάτην οἱ γείτονες τὴν παρηγόρουσιν λέγοντες ὅτι τὰ παιδία ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ ἐργασθῶσιν, ἢ Λευκὴ ἦτο ἀπαρηγόρητος καὶ ἀπῆλπισμένη.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν περιέβηκε τὴν σοῦφῶν τῶν δι' ὀλίγης μαύρης σκέπης, ἕπερ ἦτο τὸ μόνον ὑπὸ τῆς πένθους αὐτῆς ἐπιτροπέμενον ἐξωτερικὸν σημεῖον πένθους καὶ δὲν εἰργάζθη, ἀλλὰ τὸ ἐσπέρας αἱ μερίδες καὶ τὸ πτωχικὸν γεῦμα ἦσαν μικρότερα τοῦ συνήθους, μικροτάτη δὲ πασῶν ἢ μερὶς τῆς μητρός. Αἱ στερήσεις, ἢ κακοπάθειαι, ἢ ἀνάγκη ἐπουλώνουν ὅπως δῆποτε τὰς ἐκ τοῦ πένθους πληγὰς. Ὅθεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἢ ἐργασία καὶ τῆς μητρός καὶ τῶν τέκνων ἔβαινε ἀπροσάπτως.

Κατ' ἡν στιγμῇν ἀρχεται ἢ ἡμετέρα διήγησις, εἰσῆρχετο εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ἐργασίας τοῦ χειροκτιοποιεῖου ἢ κυρία Ζαφέτου, ἣτις ἦτο ἢ διουλοῦντρία. Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς γυναικὸς ταύτης οὐδὲλως ὑπερῆλθον εὐγένειαν ἀισθημάτων ἢ καταγωγῆς. ἴπτο μικροῦ ἀναστήματος, παχεῖα, τὸ πρόσωπόν τῆς ἐδείκνυε σκληρότητα καὶ ἦτο τραχεῖα ἢ προφορὰ τῆς. Διὰ βλέμματός διαπεραστικοῦ περιέλαβε τὸ ἐργαστήριον, ἐνθα ἅμα τῇ παρουσίᾳ τῆς εἶχεν ἐπικαθῆσαι ἢ σιγῇ. Ἡ

πειδὴ οὐδένα λόγον εὗρισκεν νὰ ἐπιμνησῇ τιὰ τῶν ἐργατιδῶν, ἤθελε δὲ πῶς κατὰ τὸ λεγόμενον νὰ ἐξουθενῆ, ἀπελάθη πρὸς τὴν Νανίνη, ἣτις τὴν στιγμῇν ἐκείνην ἔτυγε νὰ καταβῆ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς καθίσματος νὰ σηκώσῃ τὴν κλωστήν τῆς, ἣτις τῇ εἶπε πέσει.

— Πόσον εἶσαι ἀπόσεκτος ! Ἀφίνεις καὶ πίπτει ἢ κλωστή σου ! Καὶ ἃς ἴδωμεν, αὐτὴν τὴν ἐργασίαν μόνον ἔκαμες ἀπὸ τὸ πρῶν, εἶνε δύο ἢ ἅρα. Ἄν ἕως τὸ ἐσπέρας δὲν εἶνε ἔτοιμοι αἱ ἑκατὸν δωδεκάδες δὲν ὅα πληρωθῆς, νὰ τὸ ἤξεύρης ! — Κυρία Ῥηγίνα, δὲν ἐπιβλέπεις λοιπὸν εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ τοῦ κορασίου ;

— Δὲν κάμω ἀλλο παρὰ νὰ τὴν καθιστῶ προσεκτικὴν, κυρία, ὑπέλαβεν ἢ κυρία Ῥηγίνα.

— Λοιπὸν, νὰ τὴν διώξωμεν.

— Ὅχι, κυρία μου, σὰς παρακαλῶ, μὴ με διώξετε. Ἡ μητέρα μου ἔχει τόσα βάσανα, πόσον ὅα τὴν λιπύσω ! Συγχωρήσατέ με !

Καὶ τὸ πτωχὸν κοράσιον ἔτεινε ἰκετευτικῶς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡστε συνεινῆθη πῶς ἢ διουλοῦντρία καὶ ἐπανέλαβε μὲ ὕφος γλυκυτέρου.

— Ἄς ἦνε ἃς δοκιμάσωμεν ἀκόμη, ἀλλὰ πρόσσεξε, ἅμα ἀκούσω νέον παρόπον ἐναντίον σου ὅα σὲ ἀποβάλω. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐξῆλθεν.

— Πικρούεις, κόρη μου, τί εἶπεν ἢ διουλοῦντρία, προσέθηκεν ἢ κυρία Ῥηγίνα, ἔχε τὸν νοῦν σου καὶ ἠπειλάσας τὸ κοράσιον διὰ τοῦ δακτύλου.

Ἐτρεμεν ὀλη ἢ ταλαίπωρος Νανίνη, διότι ἐφοβεῖτο πολὺ τὴν κυρίαν Ῥηγίναν διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Ἡμέραν τινα ἢ διουλοῦντρία εἶχε καλέσει εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς τὴν Νανίνην ἐπὶ τῇ προφάσει μὲν ὅτι ὅα τῇ δώσῃ σακχαρωτὰ, πρᾶγματι δὲ νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ παιδίου τί ἔκαμωσιν καὶ τί ἔλεγον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τῆς ἢ ὑποδουλοῦντρία καὶ αἱ ἐργάτιδες. Τὸ παιδίον, τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν εἶχεν ἴδει σακχαρωτὰ, εἶχεν ἀπαντήσῃ μὲ ὄλην τὴν ἀφελίαν εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῆς κυρίας Ζαφέτου ἦτο ἐξαστὸς τὸ παιδίον, ἢ δύναιτο νὰ μὴ εἶπῃ τὴν ἀλήθειαν ;

Ἡ κυρία Ζαφέτου ὀργισθεῖσα δι' ὅα ἤκουσεν ἐπετιμῆσε σφόδρα τὰς ἐργάτιδας ὅθεν ὄλοι ἐμίσησαν τὸ πτωχὸν κοράσιον. Μόνος ὁ ὑπὸ τῆς ἢ Ἰωάννης, τὸ ὑπερησπίζετο, ἀλλ' ὁ Ἰωάννης δὲν ἦτο πάντοτε παρών. Ὁσάκις ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἐτελείετο τὴν ἐργασίαν του ἐξοθήει τὴν μικρὰν εἰς τὸ ἰδικὸν τῆς ἔργον καὶ ταχέως παρελάμβανε τὰ χειρόκτια καὶ τὰ ἐκδίριζε πρὸς τὸν βαφέα. ἴπτο πατήρ ἐκεῖνος καὶ εἶχε θυγατέρα, ἣν ἢ δύναιτο ἀνθρωπίνως νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ τὴν πέμψῃ εἰς τὸ σχολεῖον, διότι ἀπελάμβανε χίλια πεντακόσια φράγκα κατ' ἔτος. Ἄρχιζετο δὲ πολὺ ὁ ἀγαθὸς Ἰωάννης ὅταν τὰ δύο τέκνα τῆς κυρίας Ζαφέτου εἰσέβαλλον εἰς τὴν ἐργαστήριον καὶ ἤρχιζαν νὰ πηδῶσι, νὰ φωνάζωσι, νὰ κλαίωσι καὶ νὰ ταραττωσι τὰ πάντα.

Ἡ παρουσία τῶν ἀπησγῶλει τὴν Νανίνην, ἣτις ἦτο ἀκριθὸς κατὰ ἐν ἔτος μικροτέρα τοῦ Παύλου, τοῦ νεωτέρου τῶν τέκνων τῆς κυρίας Ζαφέτου. Καὶ τότε, ὅταν ἔβλεπε τὴν μικρὰν ἀπασγολομένην, ἐβρόντα ἢ κυρία Ῥηγίνα, τόσον πολὺ, ὡστε ἐτόλμησε ποτε ὁ Ἰωάννης νὰ τῇ εἶπῃ :

— Ὅα ἐκάμωτε καλλίτερα νὰ παραποιηθῆτε πρὸς τὴν κυρίαν διὰ τὸν θόρυβον, τὸν ὅποιον κάμωσιν τὰ τέκνα τῆς, παρὰ νὰ ὀργίζεσθε κατὰ τῆς πτωχῆς Νανίνης, διότι ὡς παιδίον τὰ παρατηρεῖ. Ἐξ ἔτων παιδίον εἶνε τὸ ταλαίπωρον !

— Νὰ κυτᾶξῃς τὴν ἐργασίαν σου αὐ, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μοὶ κάμωσιν παρατηρήσεις.

— Ἡ ἐργασία ἢ ἰδική μου δὲν ἀς ἐνδιαφέρει, κυρία Ῥηγίνα, δὲν εἶμαι σκλάβος σας !

— Δὲν ἢ ξεύρεις λοιπὸν ὅτι ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τῆς κυρίας ἐγὼ διουλοῦν ἔδῳ μέσα ;

Οὕτως ἐξῆκολούθει τραχυνόμενος βραχυμῆδον ὁ διάλογος ὅτε εἰσῆλθεν ἢ κυρία Ζαφέτου. Ἡ κυρία Ῥηγίνα παρεπονῆθη ὅτι τὴν ὑβρίσεν ὁ Ἰωάννης, ἐκεῖνος δ' ἀνέφερε πρὸς τὴν διουλοῦντρίαν τὸν ἀληθῆ λόγον τῆς διαμάχης.

Ἡ κυρία Ζαφέτου, ἣτις ἔτυχε νὰ ἦνε εἰς τὰ καλά τῆς, διέταξε νὰ σιωπήσωσιν ὄλοι, ἔπειτα δὲ ἠσπᾶσθη τὰ φίλτατά τῆς, τὰ ἔστειλεν εἰς ἄλλο δωμάτιον καὶ οὕτω τὰ πάντα ἰσόχασαν. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἢ κυρία Ῥηγίνα εἶχε πλέον κεκηρυγμένον πόλεμον κατὰ τοῦ πτωχοῦ κορασίου. Ἐπέζητει τὴν ἀποβολὴν τῆς Νανίνης, ταχέως δὲ παρουσιάσθη ἀρμοδία πρὸς τοῦτο περίστασις.

Ὁ Παῦλος εἶχε μεταξύ ἄλλων μίαν κοῦκλαν, τὴν ὅποιαν ὠνόμαζε Καδὶρ καὶ τὴν ὅποιαν ἠγάπα κατ' ἐξοχὴν, διότι ἢ δύναιτο ὅσον ἐπεθύμει ἢ καρδιά του νὰ τὴν βασιανίζῃ χωρὶς ἐκεῖνη νὰ συντρέβεται. Ἡ Νανίνη, ἣτις οὐδὲ εἰς τὸν ὕπνον τῆς εἶχε ποτε ἰδεῖ κοῦκλαν, κατελήθη πρῶτον μὲν ὑπὸ εὐσπλαγγικατάτων αἰσθημάτων πρὸς τὴν Καδὶρ, ἣν ἔβλεπε τόσον κακῶς νὰ μεταχειρίζηται ὁ Παῦλος, ἔπειτα δὲ καὶ ὑπὸ μητρικῆς τρυφερότητος. Τὴ συναισθημα, ἕπερ πρῶτον ἀφουπνίζεται εἰς τὰ κοράσια εἶνε τὸ τῆς μητρός τῆτος. Τὸ κοράσιον ἀγαπᾷ νὰ ναυορίζῃ, νὰ παριποῖται, νὰ περιθάλη, εἶτε ζῶν τι εἶτε καὶ ἀπλοῦν κομμάτιον ξύλου, εἰς ὃ δίδει ὑπαρξὴν καὶ ζῶν ἢ παιδικὴ φαντασία ! Ἡ Νανίνη ἦτο τὸ μικροτάτον τέκνον τῆς οἰκογενείας τῆς, πολλὰκις εἶχε χρησιμεύσει ὡς κοῦκλα εἰς τὰς ἀδελφὰς τῆς, ἀλλ' αὐτὴ ἢ ταλαίπωρος ἕως τῶρα δὲν εἶχεν ἀκόμη εὖρει τι οὔτε πρόσωπον οὔτε πρᾶγμα, ἐφοῦ νὰ ἐκχύσῃ τὴν πληθώραν ἐκείνην τῆς παιδικῆς τρυφερότητος, ὑπὸ τῆς ὁποίας ὑπερεξευερίλει ἢ μικρὰ τῆς καρδίας ! Ὅλη τῆς λοιπὸν ἢ ἀγάπη συνεσωρεύθη ἐπὶ τῆς Καδὶρ, ἀν καὶ αὕτη ἦτο τὸ ἐλεεινότατον ἄθρημα ἐξ ὀ-

σων κόρη φθόνατο να ποθήσει. Διά την Νανίνην ήτο το όγδον Ουάιμα του κόσμου.

‘Μιρέραν τινα, καθ’ ήν ο Παύλος έσφοδίσθη να θέσει την κοῦκλάν του εις τον καθίσκον τον πρό της βρύσεως της κειμένης εν τῇ αὐλῇ του καταστήματος, έπορεύθη ή Νανίνη εκεί ένα πλύνη τās χεῖράς της, άφ’ οὗ είχε περατώσει τὸ λιτότατον πρόγευμά της. Τὸ κοράσιον εἶδεν αἰφνίως λοιπὸν τὴν αγαπητὴν Καθίρ εις έλευσινῆν κατάστασιν, ήτο παγωμένη! Ἀμέσως τὴν έλαβεν ή Νανίνη εις τās άγκάλας της και έτρεξε να τὴν σκεπάσῃ με τὸ έπανωφόριόν της. Κάθισε αὐτοῦ εις τὴν ζέστην, καλή μου, έλεγεν εις τὴν Καθίρ, άπόψε όταν θά φύγω, θά σε βάλω εις τὴν πολυρόναν τῆς κυρίας και θά κοιμηθῆς ήσυχῇ, δὲν θά σε βασανίξῃ εκείνος ὁ κακὸς έΠαύλος! Και ταῦτα εἰποῦσα κατησπάσθη τρυφερῶτατα τὸ άκουφον ξυλάριον, έπειτα δὲ τὸ έτύλιξε με τὸ έπανωφόριόν της, τὸ ὁποῖον έθηκε πάλιν εις τὸ έρμάριον και εκάθισεν εις τὴν θέσιν της και έπανάλαβε τὴν εργασίαν της.

‘Η κυρία Ρηγίνα κατὰ τὸ σύνθημα πολὺ έπετίμησε τὴν μικρὰν λέγουσα ὅτι ή εργασία, ήν είχε κάμει δὲν ήξίσε τίποτε και ὅτι έπρεπε να τὴν άρχίσῃ εἰς άρχῆς. ‘Η Νανίνη οὐδέν άντέλεγεν, ὅπερ έτι μάλλον έτράχυνε τὴν ὑποδιουθύντριαν, ήτις έπορεύθη εις τῆς κυρίας Ζαφέτου να υποβάλῃ τὰ παράπονά της. ‘Η διουθύντρια ὑπῆγε να ἴδῃ μόνῃ της τὸ έργον τῆς μικρᾶς και τὴν έπετίμησε και αὐτὴ λέγουσα ὅτι εις τὸ εἶδος πρέπει κλειότερον να προσέχῃ. Ἀλλ’ ή κυρία Ρηγίνα εἰσήλθεν ήττημένη τοῦ μικροῦ τούτου και άνίσου άγῶνος, διότι εκείνη ήθελε να υποχρεώσῃ ή διουθύντρια τὴν Νανίνην να έπαναρχίσῃ τὴν εργασίαν της* ὅθεν νέα άφορμὴ καταδιώξεως κατὰ τῆς μικρᾶς.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, επειδὴ δὲν ήτο εκεί ὁ ὑπερέτης, παρεκάλεσεν ή κυρία Ζαφέτου τὴν ὑποδιουθύντριαν να λάβῃ τὸν κόπον να ὑπάγῃ αὐτὴ να ὀδηγήσῃ τὰ τέκνα της εκ τοῦ σχολείου εις τὴν οἰκίαν, ὅπερ και ευχαρίστως έπραξε διότι ένεκα τοῦ μίσους της πρὸς τὴν μικρὰν εὕρισκεν ὅτι ήσαν άγγελου τὰ τέκνα τῆς κυρίας Ζαφέτου. Οἱ κκ. Ἀλέξανδρος—οὕτως ὠνομάζετο τὸ μεγαλύτερον—και Παῦλος έπανελθόντες οἶκαδε ήρχισαν τὰ παταγῶδη παιγνίδια των εις τὸ εργαστήριον, μετὰ ταῦτα δὲ ὅλοι εκάθισαν εις τὴν τράπεζαν. ‘Η κυρία Ρηγίνα συνέτρωγε μετὰ τῆς διουθυντριας, αἱ ἄλλαι εργάτιδες εις ἰδιαιτέραν τράπεζαν, ή δὲ πτωχὴ Νανίνη παρέμενεν εις τὸ εργαστήριον και εκεί έτρωγεν ὀλίγον ἄρτον και ὀλίγον τυρόν. ‘Ητο ή ὡραιότατῆ τῆς ημέρας—διότι μία ὡρα αναψύχῆς παρείχετο εις τās εργάτιδας, καθ’ ήν και έγευματίζον—διὰ τὴν μικρὰν ή ὡρα εκείνη. Ἀφ’ οὗ έτρωγε τὸν ἄρτον της, άνέβαινεν ἐπὶ τινος ἔδρας και παρετήρει τοὺς ἔξω διαρροχόμενους. *Όταν έπα-

νήλθεν ή ὑποδιουθύντρια εις τὸ δωμάτιον τῆς εργασίας έφαίνετο κατελιγμένη ὑπὸ μεγάλης χαρᾶς* ἐψιθύριζε τι εις τās εργάτιδας, τινὲς τῶν ὁποίων τῇ απεκρίνοντο* εἰνε ἀδύνατον! Τὸ μυστικὸν διεδίδετο χαμηλῇ τῇ φωνῇ εις ὅλον τὸν κύκλον, ή δὲ κυρία Ρηγίνα έριπτεν ἀπὸ καιροῦ εις καιρὸν βλοσυρότατα βλέμματα πρὸς τὸ κοράσιον, ὅπερ ἄλλως ήτο ἀπὸ πολλοῦ συνειθισμένον εις τοιαύτας φιλοφρονήσεις.

Τέλος εἰσήλθεν ή κυρία Ζαφέτου παρακολουθουμένη ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὅστις εκράτει χαρτίον πλῆρες σαχαρωτῶν, τὰ ὁποια έγράφτιζε διὰ τῶν διακρύων του.—Μὴ κλαίης, άγγελέ μου, έλεγεν ή μήτηρ ὡχρὰ ὑπὸ τῆς άρχῆς, μὴ κλαίης και ἐγὼ θά τὰ διορθώσω.

Σιγῇ ἄκρα εκεκράτει εις τὸ δωμάτιον και ὄλων τὰ βλέμματα ήσαν έστραμμένα πρὸς τὴν Νανίνην.

— Παληκοδρότσο, εἰφώνησεν ή κυρία, δὲν ἀρκεῖ ὅτι σε πληρώνω, θέλεις να κλέπτῃς και τὰ παιγνίδια τῶν τέκνων μου;

— Ἐγὼ; άνέκραξε τὸ ταλαιπώρον, γινόμενον λευκὸν ὡς τὸ μανδῆλιον.

— Θέλεις λοιπὸν να κρύψῃς τὸ εἶγκλημά σου, ἀδιάντροπη; δὲν ήξούρεις ὅτι ἔχω τὴν ἀπόδειξιν τῆς κλοπῆς σου; Ἰδοὺ ή κοῦκλα! Και λέγουσα ταῦτα εἰδείξε τὴν Καθίρ, ήν εἶως τότε εκρυπτεν ὑπὸ τὴν ποδιάν της, περιβεβλημένη τὸ έπανωφόριον τῆς μικρᾶς.

— Κυρία μου! . . .

— Σὺ τὴν ἐπῆρες ναῖ ή όχι. . . .

— Ναί, ἐψιθύρισε τὸ παιδίον! . . .

— Τὰ ὀμολογῆί, άνέκραξεν ή κυρία Ρηγίνα!

— Ἀλλ’ ὄχι διὰ να τὴν κλέψω, σὰς δοκίζομαι. . . .

— Ἀρκεῖ. Ὁχι βάσανα πάλιν ή μητέρα σου. . . Πρέπει να φύγῃς άμέσως, δὲν σε θέλω. Κυρία Ρηγίνα, να τὴν ὀδηγήσῃς εις τὸ σπίτι της, να δώσῃς εις τὴν μητέρα της τούτους τοὺς δεκακατὼ ὀβολοὺς διὰ τās τρεῖς τελευταίας ημέρας και να γνωστοποιήσῃς εις αὐτὴν τὴν διαγωγὴν τῆς κόρης της! *Ἔλα ἐδῶ, Παυλέ μου, άγγελέ μου, δὲν εἰνε τίποτε! μὴ σε μέλει! Μὴ κάμνῃς μορφασμούς εις αὐτὸ τὸ άχρεῖον κοράσιον, δὲν αξίζει τὸν κόπον. Ταχέως, κυρία Ρηγίνα.

— Κυρία, κυρία μου! άνέκραξεν ή πτωχὴ.

— Ἀρκεῖ, ἀρκεῖ, ἀπῆντα ή κυρία Ζαφέτου.

Ἐξῆλθε τέλος παρακολουθουμένη πάλιν ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὅστις έσυρεν ἀπὸ τῶν ποδῶν και τὴν Καθίρ

Χωρὶς παντάπασιν να ἀπιδῆ εις τὰ δάκρυα, τὰ ὁποια έπιγον τὴν μικρὰν, ή κυρία Ρηγίνα έρριψεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς τὸ κάλυτρον έπανωφόριον, τὸ ὁποῖον πρὸ μικροῦ εἰσέπαζε τὴν Καθίρ και τῇ εκαιε σημείον να τὴν ακολουθήσῃ.

— Ὁ ὄχι, ὄχι, εἰφώνει στενάζουσα ή Να-

νίνη, τῆς ὁποίας εἰξωγαῦτο τὸ μικρὸν στῆθος ὡς αν έμελλε να εκραγῆ. Οὐδέν ηδυνήθη να κάμψῃ τὴν σκληρὰν καρδίαν τῆς γυναικὸς εικεῖνης, ήτις εἶτε εκ ματαιότητος εἶτε εἰς ἀνοησίας έβασάνιζεν έξαστῆς παιδίον!

Πολλὰς εργάτιδας συνεκίνησεν ή τύχη τῆς πτωχῆς Νανίνης, ἀλλ’ οὐδεμία εἰτόλμα ναναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισίν της και ὁ αγαθὸς ὑπηρέτης δὲν ήτο εκεί. ‘Η Νανίνη έρριψεν ὕστατον βλέμμα ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ της καθίσματος, ὅπερ ἄφινε κενὸν και τραχέως συμβεῖσα ἀπὸ τοῦ βραχιόνος ήναγκάσθη να ακολουθήσῃ τὴν ὑποδιουθύντριαν. Τοῦ ταλαιπώρου παιδίου έτρεμον τὰ γόνατα και παρ’ ὀλίγον έπιπτε καθ’ ὀδὸν και ήτο μακρὰ ή ὀδὸς ή άγουσα ἀπὸ τοῦ χειροκτιποισίου εις τὴν καλὸν τῆς Λευκῆς, εἰπάγωνε δ’ ἄμα και άπετύφλου ή δριχλῆ ή πυκνή. Τὸ παιδίον δὲν εκλαίε πλέον, εκαιεν ή κεφαλή του, ήτο ζαλισμένον, ψυχρὸς ἰδρὼς τὸ περιέτρειεν, εβιάδιζεν ὡς εν ὄνειρον.

‘Η Λευκὴ παρεσιόλαζε τὸ φαγητὸν τῶν τέκνων της όταν εἰσήλθεν ή κυρία Ρηγίνα με τὴν Νανίνην.

— Σὰς φέρω τὴν κόρην σας, κυρία, εἶπεν ή ὑποδιουθύντρια. ‘Η κυρία δὲν τὴν θέλει πλέον εις τὸ κατάστημα* ὄχι μόνον εἰνε ὀκνηρὰ, ἀλλὰ και κλέπτρια. Σὰς φέρεα και τὸν μισθὸν της τῶν τρεῶν τελευταίων ημερῶν. Χαίρετε.

Ἀπερίγραπτος εἰνε ή αίσθησις, ήν ἐναποίησαν αἱ λέξεις αὐται ἐπὶ τῆς δυστυχούς μητρὸς. Παρετήρησε τὸ τέκνον της, έπειτα δὲ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ βραχιόνος τὴν κυρίαν Ρηγίναν έτοιμαζομένην να ἀπέλθῃ

— Ὁχι, κυρία, τῇ λέγει, δὲν θά ἀπέλυτε πρὸ τοῦ μοῦ εἶπτε τί εκλεψεν ή κόρη μου.

— Τὴν ὠραίαν κοῦκλαν τοῦ κυρίου Παύλου, ἀπῆντησεν ή κυρία Ρηγίνα.

‘Η Λευκὴ ὡχρίασεν.

— Καί ποῦ εἰνε ή κοῦκλα, ήρώτησεν ή μήτηρ τὴν Νανίνην, ήτις τὴν παρετήρει με ἀοικτοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς παράφρων.

— Να δὰ ή ὠρα, ὅπου θά τῇ τὴν ἀφήναμεν ἀκόμη, ἀπεκρίθη ή κυρία Ρηγίνα, ζητοῦσα ναπαλλαγῆ ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς Λευκῆς.

— Ἀλήθεια εἰνε αὐτὰ, παιδί μου;

Τὸ παιδίον εκλινε κάτω τὴν κεφαλὴν.

— Δὲν ἀποκρίνεσαι; Ἐκλεψες τὴν κοῦκλαν;

— Ὁχι, ὄχι, μητέρα μου.

— Ψεύστρια! άνέκραξεν ή κυρία Ρηγίνα, δὲν τὴν εἶχες εις τὸ έπανωφόριόν σου.

— Ναί.

— Ποῖος τὴν έβαλεν εκεί; ήρώτησεν ή μήτηρ άγωνιώσα.

— Ἐγὼ! . . . και ήρχισε να κλαίῃ τὸ παιδίον.

— Βλέπετε; εἶπεν ή ὑποδιουθύντρια, προσέχετε τὴν διότι έχει ελαττώματα. Και ἀπῆλθεν.

Ἐίγον συναγθῆ εις τὴν θύραν τινὲς εκ τῶν γειτόνων διὰ να ἴδωσι τὰ γινόμενα. ‘Η κυρία Ρηγίνα αναγοροῦσα εἶχε ποιήσει γνωστὸν εις αὐτοὺς τὸ πρᾶγμα, ἀπῆλθε δὲ άρρουντις και άμέριμνος ή φαῖλη και ταπεινὴ ψυχῇ!

Ἐπληρώσει τότε πρὸς τὸ τέκνον της ή ταλαιπώρος μήτηρ*

— Δὲν βλέπετε, παιδί μου, τὴν δυστυχίαν μας; τῇ λέγει τί να σε κάμω τώρα; ποῖος σε θέλει πλέον;

— Μητέρα, ὄχι, δὲν ήθελα να τὴν πάρω! . . . να τὴν ζεστάνω, μητέρα . . . εις τὸ έπανωφόρι μου . . . ὄκον . . . συγχώρησέ με . . . Και ήτο έλεινὸν τὸ παιδίον.

— Καλὰ, εἶπεν ή μήτηρ ζητοῦσα να κρύψῃ τὴν συγκίνησιν της. Γονάτισε εκεί και θά μάτνης νηστικὴ ἀπόψε.

— Ναί, μητέρα, ὅ,τι θέλεις, μα δὲν εκλεψα . . . Ὁ Θεὸς θά σοῦ εἶπῃ πῶς δὲν εκλεψα.

Τὰ ἄλλα τέκνα τῆς χήρας εκοιμήθησαν. ‘Η Νανίνη μένει γονατιστῆ, νηστικὴ και σιωπᾶ. Ἄν δὲν ήκουε τοὺς μικροὺς στεναγμοὺς της τῆς ἄθώας, θά ἐνόμιζες ὅτι κοιμάται.

Και όταν ὅλα τὰ εἶχε καταλάβει ὁ ὕπνος, ἐπλησίασεν ὑποτρέμουσα ή μήτηρ, έλαβεν εις τās πτωχικὰς άγκάλας της τὴν μικρὰν, τὴν έκιδυσε και τὴν έθηκε πλησίον της εις τὴν κλίνην άνησυχούσα διότι τῆς μικρᾶς εκαιον πολὺ ή κεφαλή και αἱ χεῖρες. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς νυκτὸς ήρχισεν ή Νανίνη να παραλαβῆ και ήτο ἀδύνατον να ήσυχάσῃ ή παραλήρησις έπετεινετο! δὲν άνεγνώριζεν οὐδένα και έπεμαρτύροσο τὸν νεκρὸν της πατέρα ὅτι ήτο ἄθωα, ὅτι δὲν εκλεψεν. Τὰ ὀνόματα τῆς Καθίρ, τῆς κυρίας Ζαφέτου και τῆς κυρίας Ρηγίνας επανῆρχοντο συχνάκις ἀτάκτως και εν συγχύσει πρὸς ἄλλα εις τὸ παραληροῦν στόμα της. Περὶ τὴν πέμπτην πρωινήν ὥραν κατελήφθη τὸ μικρὸν ὑπὸ κοπώσεως και εκοιμήθη, ἀλλὰ παυόξενον ήγον ἀπέδιδε τὸ στῆθος της και ἐνόμιζες ὅτι ήγωνία.

Ἄμα εἰξημέρωσεν, ή μήτηρ έπορεύθη εις ἀναζήτησιν ἰατροῦ. Ἐξελοῦσα τῆς οἰκίας ἀπῆντης τὸν αγαθὸν Ἰωάννην, ὅστις μαθὼν τὰ γινόμενα εξύβρισε τὴν ὑποδιουθύντριαν, ή δὲ κυρία Ζαφέτου εἰδήλωσεν ὅτι αν αἱ σκιναὶ αὐται μεταξὺ τῶν δύο εἰχηκολούθουν ήθελεν ἀποβάλει ἀμφότερους. Οὕτως ήσύχασαν τὰ πρᾶγματα, ἀλλ’ ὁ Ἰωάννης εἶχε τρέξει εν ἴδῃ τί γίνεται ή μικρὰ και να μαρτυρήσῃ εις τὴν μητέρα ὅτι ή μικρὰ δὲν ήτο κλέπτρια. Ἀλλ’ ήτο ἀργὰ πλέον, τὸ κακὸν εἶχε γείνει. Ὅπως δὴποτε έμεινε ή μήτηρ με τὸ τέκνον της και έπορεύθη ὁ Ἰωάννης εις ἀναζήτησιν τοῦ ἰατροῦ. Ὁ ἰατρὸς ήλθεν, ὁ ἰατρὸς τοῦ νοσοκομείου, αὐτὸς εκείνος, ὅστις εἶχε ποτε σώσει και τὴν κόρην τοῦ αγα-

Θού ὑπηρετοῦ καὶ διὰ τοῦτο τὸν θεωρεῖ ὡς Θεὸν ὁ Ἰωάννης.

Ἦτο ἀνὴρ ὑψηλός, μὲ μεγάλας ἀφροίς, ἔχων διαπεραστικὸν τὸ βλέμμα. Ἦτο ὄγρὸς καὶ εἶχεν εὐρὺ τὸ μέτωπον. Μόνον τὸ μαιδιάμα ὑπεγλύκαινεν ὀλίγον τῆς ὄψεως αὐτοῦ τὸ αὐστηρὸν καὶ παγετώδες. Ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς μικρᾶς ἀσθενοῦς, ἐξήτασε τὸ στήθος τῆς...

— Ἐπρεπε ταχύτερα νὰ μὲ προσκαλέσητε, εἶπε πρὸς τὴν ἐξέχλον μητέρα.

— Ἄλλοιμονον! ἰατρὲ μου, τὴν νύκτα τῆς ἐφάνη ἡ ἀσθένεια. Καὶ διηγῆθη ἡ μήτηρ τὰ πάντα πρὸς τὸν ἰατρόν. Ὁ ἰατρός ἀνεσήκωσε τοὺς ὤμους.

— Εἶνε βραβεῖα τὸ παιδί καὶ ἐδῶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ περιποιηθῆτε. Τυλίξατέ το καλὰ καὶ στείλιτέ το εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

Πολὸ ἐμόχθησεν ὁ ἰατρός ἕως οὔ νὰ καταπεισῇ τὴν πτωχὴν μητέρα ὅτι τὸ νοσοκομεῖον ἦτο εὐεργετικὸν κατάστημα καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ φοβῆται. Δὲν ἠθέλε νὰ στείλῃ τὸ τέκνον τῆς εἰς τὰ σπιτάκια. Ἐπὶ τέλους τὸ μικρὸν τετυλιγμένον εἰς δὲα τὰ βράκη τῆς οἰκογενείας εἰσήχθη ἐντός ἀμάξιας, ἣν εἶχε φέρει ὁ Ἰωάννης, καὶ μετανήχθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἡ τάλαινα μήτηρ μετὰ δακρῶν παρεκλογίθη τὸ φίλτατόν τῆς ἀπαγόμενον καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἐξέφεροτο ἥδη νεκρόν! Καὶ ἅμα ἔπαυσεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀκούεται ὁ κρότος τῶν τροχῶν τῆς ἀμάξιας ἡγέρθη σχεδὸν ἀλλοφρονούσα ἵνα περιποιηθῆ τὰ ἄλλα ὄψανα.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐπορεύθη ἡ μήτηρ εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἔνθα χάρις εἰς τὴν ἀδειαν, ἣν τῇ εἶχε δώσει ὁ ἰατρός, τῇ ἠνοίχθησαν αἱ πύλαι. Εἶδε τὴν κόρην τῆς κειμένην ἐπὶ καθαρᾶς κλίνης, παρακάθητο δὲ πλεσίον εὐσεβῆς μοναχῆ ἐκ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἐλέους. Ὁ πυρετὸς ἐξηκολούθει, τὸ παιδίον δὲν ἀνεγνώρισε τὴν μητέρα του, ἐν τῇ παραληρηστικῇ του δὲ ἀνέφερε μόνον τὴν Καθίρ.

— Ὡς ἀποθάνῃ τὸ τέκνον μου; ἤρώτα ἡ μήτηρ ὡς τρελλῆ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἐλέους, μετὰ ἤχου φωνῆς ἀνεκράστου.

— Ἔγε ἐλπίδα εἰς τὸν Θεὸν, κυρά μου, ἀπὸ τὴν μετὰ φωνῆς γλυκείας ἅμα καὶ λυπηρᾶς ἡ μοναχῆ.

Ἡ Λευκὴ κλίνασα τὰ γόνατα προσήγετο, ἐφάνη δ' εἰς τὴν πτωχὴν γυναῖκα ὅτι τὸ βασανιζόμενον ἐκεῖνο τεκνίον ἦτο τὸ ἀγαπητότατον εἰς τὴν καρδίαν τῆς, καὶ ὅτι εἶχεν ἀμαρτήσαι τιμωρούσα αὐτὸ ἕνα καὶ τῆς κακντρεγοῦς ἐκείνης Ῥηγίνιας. Τί δὲν θὰ ἐδίδεν ἡ τάλαινα μήτηρ ἵνα ἐξαγνίσῃ ἑαυτὴν ἐάν ἦτο δυνατὸν ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἐκείνης. ὦ! πόσον θερυμὴ ἦτο ἡ προσευχὴ τῆς! Πρὸς στιγμὴν ἐνόμιζες ὅτι εἰσέλασαν εἰς τὸν Θεὸς τῶν δεήσεων αὐτῆς, διότι ἡ Νανίνα εἶχε παύσει ἀπὸ τοῦ νὰ παραληρῇ καὶ εἶχεν ἡσυχάζει.

Ἠγέρθη μετὰ προσοχῆς ἡ μοναχῆ καὶ ἔκαμε σημεῖον εἰς τὴν μητέρα νὰ λάβῃ τὴν θέσιν τῆς. Ἀὕτη δὲ ἐρείφη ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ἥπερ εἶχε καταλείψει ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἐλέους καὶ προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς ἐπὶ τοῦ ἀγαπητοῦ ἐκεῖνον ὄγρου προσώπου, παραδοκοῦσα νὰ ἴδῃ πότε θλνοίξουν τὰ μικρὰ βλέφαρα τῆς Νανίνης τῆς. Μία ὥρα εἶχε παρέλθει, ὥρα ἐλπίδος καὶ ἀγωνίας! Ὁ πυρετὸς ἤλαττοῦτο, ἡ Λευκὴ ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας τῆς τὰς μικρὰς χεῖρας τοῦ τέκνου τῆς. Μετ' ὀλίγον χροῖεν μειδιάμα ἐπέστεφε τὰ ὄγρὰ χεῖλη τῆς μικρᾶς ἀσθενοῦς, ἥνοιξε πάλιν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐφώνησε: — Μαμά! Ἡ Λευκὴ ἀφῆκε κραυγὴν, τὸ τέκνον τῆς τὸ φίλτατον τὴν εἶχε ἀναγνωρίσει. Ἡ μοναχῆ ἔσπευσε τότε ταχεύς καὶ τὴν παρεκλόισε νὰ ποσυρῶθῃ διὰ νὰ μὴ κουράσῃ διὰ τῆς συγκινήσεως τὴν μητέρα. Καὶ ἀπεσύρθη ἡ μήτηρ ἔχουσα πλήρη ἐλπίδος τὴν καρδίαν. Τάλαινα μήτηρ! Ἡ Νανίνα τὴν ἠκολούθησε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐφ' ὅσον ἦτο ὀρατὴ, ἔπειτα ἔπιε τὸ φάρμακον, ἥπερ τῇ προσήνεγκεν ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἐλέους καὶ ἐκ νέου ἐβουβίσθη εἰς ὕπνον.

Ὁ ἰατρός ἐπανῆλθε τὸ ἑσπέρας, ἔσεισε τὴν κεφαλὴν δεικνύων ὅτι δὲν ἦτο εὐχαριστημένος, διέταξεν ἄλλα φάρμακα, παρήγγειλεν εἰς τὴν μοναχὴν νὰ μὴ ἀπομακρυνθῆ τῆς κλίνης τοῦ παιδίον, ἐξήτασε καὶ τοὺς λοιποὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀπῆλθεν.

Ἐπὶ δύο ἡμέρας ἡ κατάστασις τῆς μικρᾶς ἀσθενοῦς δὲν εἶχε μεταβληθῆ. Τῇ ἐπαύριον, ἥτις ἦτο Κυριακὴ, ἡ μήτηρ ἐκάθισε πλεσίον τῆς Νανίνης καὶ κατ' ὄλην τὴν ἡμέραν δὲν ἠγέρθη ἐκεῖθεν. Περὶ τὴν δευτέραν μ. μ. ὥραν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ νοσοκομεῖου ὁ καλὸς Ἰωάννης, ἡ κυρία Ζαφρέτου καὶ ὁ υἱὸς τῆς Παύλου κρατῶν ὑπὸ μάλης τὴν Καθίρ. Πλέπουσα αὐτοὺς ἡ Νανίνα ἠσθάνθη τὴν ἄσπινον, ὡστε ἔλεγες ὅτι ἐμελλε νὰ ἀποπνιγῆ.

Ἡ κυρία Ζαφρέτου ἦτο ὀργίλη καὶ ζωηρὰ, ἀλλ' ὄχι καὶ κακὴ. Ἐλυπηθῆ σφόδρα ἰδοῦσα τὴν κατάστασιν τῆς μικρᾶς, μετενόησε δὲ ἀπὸ καρδίας δι' ὅ,τι εἶχε πράξει. Ὁ Παῦλος περιέφερε τοὺς ὀφθαλμούς του ἀπὸ τῆς Νανίνης εἰς τὴν Καθίρ, ἤθελε νὰ εἶπῃ τι, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο καὶ ἐξεράγη εἰς δάκρυα. Ἀλλὰ τὰ δάκρυά του δὲν προήρχοντο ἐκ τῆς καταστάσεως, ἐν ἧ ἐβλεπε τὴν Νανίνα, ἀλλὰ διότι ἡ μήτηρ του τῇ εἶχεν εἶπει νὰ δώσει τὴν Καθίρ εἰς τὴν μικρὰν, ἥτις οὕτως ἠδύνατο νὰ καλλιτερεύσῃ ἡ τοῦλάχιστον ἐν εὐχαριστησῆ. Ἡ Καθίρ ἐδόθη, ἡ δὲ δυστυχῆς Νανίνα ἐνόμιζεν ὅτι ὠνευρέετο, ἡ Καθίρ ἦτο ἰδικὴ τῆς! Πρὸς τοῦτοις ἡ κυρία Ζαφρέτου τῇ εἶπεν ἅμα ἀναρώσῃ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ κατάστημα. Ἡ Ῥηγίνια εἶχεν ἀποβληθῆ, εἶχε νικήσει ὁ Ἰωάννης, τοῦτο δὲ κατευχαιρίσθησε καὶ τὴν Λευκὴν. Ἡ εὐτυχία ἦτο πολλὴ μεγαλη-

τέρα ἢ ὅσον ἠδύνατο νὰ βαστάσῃ ἡ μικρὰ καρδιά τῆς Νανίνης. Ὅθεν διήλθεν ἡ μικρὰ κακῶς τὴν νύκτα, ὁ πυρετὸς ἐπανῆλθε σφοδρότατος, τὴν ἐπομένῃ πρωΐαν ὁ ἰατρός τὴν εὔρεν εἰς δεξιὴν κατάστασιν.

— Τί ὥραν ἔρχεται ἡ μήτηρ τῆς; ἠρώτησε τὴν μοναχὴν.

— Τὴν μεσημβρίαν· χθὲς εἶχεν ἀπέλθει ἀπ' ἐδῶ πλήρης χαρᾶς.

— Ἡ δυστυχῆς!

— Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἐλπίς, ἰατρός;

— Οὐδένα... Καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἰατρός.

Μέχρι τῆς ἐνδικατίας ἡ Νανίνα ἦτο ἀναίσθητος, ἔπειτα ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις τῆς καὶ ἐζήτησε τὴν μητέρα τῆς. Τῇ εἶπον ὅτι ἐμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἔλθῃ. Ἐξήτησε τότε τὴν Καθίρ, ἀλλ' αἱ μικρὰ τῆς χεῖρες δὲν εἶχον πλέον δύναμιν νὰ βαστάσουν τὴν κοῦκλαν καὶ ἡ Καθίρ ἐκυλίθη κατὰ γῆς. Ἡ μοναχῆ τὴν ἐσήκωσε καὶ τὴν ἔθηκε πλεσίον τῆς μικρᾶς, ἥτις διὰ γλυκυτάτου μειδιάματος ὑδαρίστησε τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἐλέους. Ἐπειτα ἤρξατο νὰ ψιθυρίζῃ τι πρὸς τὴν Καθίρ... καὶ οἱ ἀγγελιοὶ παρέλαθον τὴν μικρὰν ψυχὴν τῆς. Ὅταν ἡ μήτηρ ἐπανῆλθεν ἐνόμιζεν ὅτι ἐκοιμάτο τὸ τέκνον τῆς· ἐκοιμάτο ἀληθῶς τὸν αἰώνιον ὕπνον!

Σεῖς πάντες, πατέρες καὶ μητέρες, διδάσκαλοι καὶ κατιστηματάρχαι, ὅσοι φέρετε τὴν εὐθύνην μικρῶν καὶ ἀθῶν πλάσματων, ἐστὲ δικαιοί! Ἡ Νανίνα εἶνε ἐν μόνιον τοῦ μεγάλου σώματος τῶν ταπεινῶν καὶ ἀδυνάτων, τῶν μικρῶν καὶ τῶν ἐστερημένων, ὃν σεῖς εἶθε οἱ φυσικοὶ κηδεμόνες. Ὡς ἔλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ δώσητε λόγον ὅχι μόνον εἰς τὴν κοινωσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς Ἐκείνον, τοῦ ὁποῖου ἡ χεῖρ ἡ πανσθενῆς ἔπλασε τὰ πάντα!

[Lafontaine.]

**2.

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ,

ἐπὶ Ἰβάν Δ' τοῦ Τρομεροῦ.

Ἡ ἱστορία τῶν πρώτων σχέσεων τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὴν Μοσχοβίαν ἀνήκει εἰς τοὺς ἠρωικοὺς χρόνους τῆς εὐρωπαϊκῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου. Καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ τῆς Ἀγγλίας ναῦται ζηλώσαντες τὴν δάξαν τοῦ Κολόμβου καὶ τοῦ Κόρτες, διέσχισαν τὰς θαλάσσας ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον πάλιν πρὸς ἀνακάλυψιν νέων διόδων, τρία πλοῖα, διοικούμενα ὑπὸ τοῦ Willoughby καὶ τοῦ Chancellor, ἀπέπλευσαν εἰς Ἀγγλίαν, διευθυνόμενα πρὸς τὰς μυστηριώδεις ἐκτάσεις τῆς Ἀρκτου. Ἐὰν τρία ταῦτα πλοῖα κατέλαθε παρὰ τὰ παράλια τῆς Σκανδιναβίας φοβερὰ τρικυμία, καὶ τὰ μὲν δύο μετὰ τοῦ Willoughby ἀπεπλανήθησαν ἐν τὸς τῶν πάγων, ὁ δὲ Chancellor, ἀφοῦ εἰς μάτην περιέμενεν αὐτὰ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας, ἀπεφάσισε νὰ ἐξακολουθήσῃ μόνος τὸν κινδυνώδη πλοῦν

καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Λευκὴν Θάλασσαν προσωμίθη εἰς τὰς ἐκβολὰς μεγάλου ποταμοῦ πλησίον Μονῆς. Παρὰ τῶν ἐγγωρίων ἐμαθεν ὅτι ὁ ποταμὸς ὀνομάζεται Δβίνα, ἡ δὲ Μονὴ Ἅγιος Νικόλαος, καὶ ὅτι εὕριστο ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ τσάρου τῆς Μόσχας. Οὕτως ἀνεκάλυψαν οἱ Ἀγγλοὶ τὸ Βασίλειον τῶν τσάρων, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκαλεῖτο ἦτο θρωιστον εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην σχεδὸν ὅσον ἡ Σινική.

Ἡ ἐξαιρετικὴ ὄλιος ἐξέλιξις τῆς ἱστορίας τῆς Ῥωσσίας, ἡ ἀποκλειστικῶς γερασία αὐτῆς Θέσις, μακρὰν πάσης πολυπλοῦς θαλάσσης, καὶ τέλος ἡ εἰσβολὴ τῶν Τατάρων, εἶχον ἀπορροῦσαι τὴν χώραν ταύτην τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Μόνον οἱ ἄμεσοι αὐτῆς γείτονες ἐγνώριζον ὀπωποῦν αὐτῆν· οἱ ἄλλοι δὲ καὶ οἱ Ἀγγλοὶ ἠναγιάσθησαν νὰ τὴν ἀνακαλύψωσιν ἐκ νέου ὅπως ἀνευῶσσι τὰς ἀπὸ τοῦ γάμου τοῦ Ἐρρίκου Α' μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαροσλάβ διακοπείας σχέσεις.

Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἐγνώριζεν ὁ Chancellor ποίους τόπους ἐμελλε ν' ἀπαντήσῃ, εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Ἐδουάρδου Γ' ἐπιστολὰς πρὸς πάντας ἀδικοκρίτους τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς κυριάρχους, πρὸς τοὺς κριτὰς τῆς γῆς, πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς αὐτῶν, πρὸς πάντας τοὺς ἔχοντας ἐξουσίαν τινα ἐν πάσῃ ὑπὸ τὸν νῦν ἑπέραντον οὐρανὸν γῶγ. Ἐὰς ἐπιστολὰς ταύτας διεβίβασεν εἰς τὸν Ἰβάν Δ' Βασίλειετις, τὸν Τρομερόν, τὴν δὲ 23 Ὀκτωβρίου 1553 ἐπὶ διαταγῇ ἐλθοῦσῃ ἐκ τοῦ Κρεμλίου, ἐπορεύθη εἰς τὴν μυστηριώδη πρωτεύουσάν, τὴν Μόσχαν, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ τρομερὸς τσάρος, καὶ ἀφίχθη ἐν αὐτῇ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν κατάκτισιν τοῦ Καζάν, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὁποίας ἐκτίετο τότε ἡ λαμπρὰ καί τι ἀλλόκοτος ἐκκλησία Βασιλείου τοῦ Μακαρίου. Ἡ κατάκτισις αὕτη ἦτο σπουδαιότατη, ἀλλ' ὁ Ἰβάν ἠνόησε ὅτι δὲν ἤρκει εἰς τὴν δόξαν τῆς Ῥωσσίας. Ἀπαλλαγεὶ δι' αὐτῆς τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἔχθρου, ἐπεθύμει μεγάλως ν' ἀνευῶσῃ τὰς πρὸς τὴν Δύσιν σχέσεις, ἐμελέτα δὲ νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τῆς κατακτήσεως τῆς Λιβονίας τὴν διὰ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης ὁδόν. Ἐγνώριζεν ὅμως ὅτι οἱ ἔχθροι, τοὺς ὁποίους ἐμελλε ν' ἀπαντήσῃ, οἱ Σουηδοί, οἱ Πολωνοὶ κ.λ. ἦσαν πλεόν τῶν Τατάρων ἐπίφοβοι καὶ ὅτι ὅπως νικήσῃ Ἡρώπαλους, εἶχεν ἀνάγκη τῶν ὅπλων καὶ τῆς τέχνης τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο νὰ προμηθευθῆ αὐτὰ ἀφοῦ οἱ γείτονες του παρεφύλακτον εἰς τὰ σύνορα καὶ συνελάμβανον τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς μηχανικοὺς, ὅσοις μετεπέμπετο ἐκ τῆς Δύσεως; Ὁ φθόνος τῶν γειτόνων τοῦτον ἀπεμόνου τὴν Ῥωσσίαν ἀσφαλέστερον καὶ αὐτοῦ τοῦ ταταρικοῦ ζυγοῦ. Κωλυομένης λοιπὸν τῆς διὰ τῶν δόρων ὁδοῦ, ἀπελείπετο μόνη ἡ διὰ τῆς Λευκῆς θαλάσσης, ἀλλ' οὐδεὶς ἐγνώριζεν ἂν ἡ ἔρημος αὕτη θάλασσα εἶχε συγκοινωνίαν τινα μετὰ τῶν

θαλασσών της Ευρώπης και η εμφάνισις πλοίων εν αυτή ένομίζετο θαύμα αδύνατον.

Τό θαύμα τούτο έπραγματοποιήσεν ο Chancellor, πώς δέ τις ένοιεί μετά πάσης χαράς ο Ίβάν έδεξιώσατο έν Μόσχα τόν τολμηρόν ναύτην και μετά πάσης προθυμίας διέταξε να τώ μεταφρασθή η προς άγνωστους ήγεμόνας έπιστολή του Ίβν Μοχάμεντ. Αφού έδέχθη τόν Chancellor εις άκράσιν ίνα ίδη «τήν αύτου μεγαλειότητα και τούς όφθαλμούς αύτης», απέπεμψε αυτόν φέροντα φιλικήν προς τόν βασιλέα της Άγγλιας έπιστολήν. Ήτο δέ ο Ίβάν κατά τήν έποχήν έκείνην νέος ευειδής, ύψηλός τώ ανάστημα, πλατείς έχων ώμους και στήθος ευρύ, όφθαλμούς γλαυκούς, μικρούς και ζωηρούς και ήνα γρυπήν χαρακτηρίζουσαν τήν άρπακτικήν έκείνην γενεάν, τήν διά κλοπών και άρπαγών καταστίασαν τήν Μοσχόβίαν. Αναλόγως της έποχής είχε γνώσεις πολλές, πράγμα δέ παράδοξον παρά τυράννω, ήγάπα να έξηγή τάς πράξεις του διά τε τού λόγου και διά τού καλάρου.

Τή 1553, ο Chancellor ήλθε και πάλιν εις Ρωσίαν μετά δύο μελών εταιρίας τινος άρτισταθείας έν Άγγλια υπό τώ όνομα merchants adventurers, ήτοι έμποροι τυχοδιώκται. Έφραζε δέ έπιστολήν της βασιλίσσης Μαρίας Τυδώρ γεγραμμένην εις τρεις γλώσσας, τήν πολωνικήν, τήν έλληνικήν και τήν ίταλικήν, καθότι ουδέεις τότε έν Άγγλια έ γνώριζε τήν Ρωσικήν. Δέκα ήμέρας μετά τήν άφιξίν των οι Άγγλοι έπαρουσιάσθησαν εις τόν τσάρον και έλαβον παρ'αυτού τήν άδειαν τού να έμπορεύται η εταιρία καθ' όλον τώ κράτος αύτου χωρίς να πληρώνη τέλος. Έπεφυλάττετο δέ ο τσάρος να διακρίη ο ίδιος τάς μεταξύ των Άγγλων έμπορών και των Ρώσων διαφοράς.

Έξαιρετικά όλος ήσαν κατά τήν έποχήν έκείνην αι περιστάσεις τού έμπορίου έν τή Μοσχόβια. Έν ταίς άγοράς της Μόσχας και ταίς πανηγύρεσι τού Βόλγα, υπήρχαν άφθονα τώ τέλει της Κίνας, τά μεταξιώτά της Περσίας, τά ύφάσματα και τά άρώματα των Ινδιών, αύτη όμως η Ρωσία, ανατρέγαστα μόνον παράγαγε προϊόντα, ως λ. γ. βόεια δέρματα, πολυτίμους σισύρας (γούνας), κηρίον, μέλι, στέαρ κτλ. Η τυραννία είχε καταπιεί τήν ρωσικήν βιομηχανίαν, τώ δέ έγγύριον έμπορίον έμαραίνετο διά τήν όλίγην ασφάλειαν. Ο τσάρος κατέστρεψε τούς ίδίους αύτου ύπακόους δι' άτίμου συναγωνισμού. Είχεν έν τώ Κρεμλίνω ύφαντήρια και άποθήκας έν αις έπεσωρεύοντο αι πολύτιμοι σισύραι, δασίαι δ' απέστελλε πρέσβην του εις Ευρώπην, τώ έδιδεν έντάλην να πώληση μέρος αυτών υπέρ τού στέμματος. Ένώστε έφορολόγει αυθαιρέτως έν των έγχωρίων προϊόντων, τά δέρματα η τώ κηρίον λ. γ., έβίαζε τούς έμπόρους να τά παραχωρήσιν εις αύτόν άντι τιμής αυτα-

λοστάτης, μετεπώλει δέ έπειτα αυτά εις τετραπλασίαν και πενταπλασίαν τιμήν. Ούτω και ως προς τά έξωθεν έμπορεύματα, έσφετερίζετο αφηνής όλα τά μεταξιώτά της Άνατολής η όλα τά έριούχα της Γερμανίας και έξήσκει δικαίωμα προτιμήσεως εις τάς πανηγύρεις και τούς λιμένες. Η εισαγωγή και η χρήςις τού καπνού ήτο άπηγορευμένη επί βαρυτάταις ποινάις, έπίσης άπηγορευμένη και η εισαγωγή τού αινουσιματός, τού όποιου τώ μονοπώλιον είχεν ο τσάρος, ώσαύτως και η έξαγωγή προϊόντων τινων πολυτίμων. Είς ταύτα πρέπει να προσθέσωμεν τάς καταπίσεις των κατωτέρων ύπαλλήλων, τάς τυραννικάς έξεις αυθαιρέτου έξουσίας, τώ άβέβαιον των νόμων, τή άργυρόνητον και τώ άπηνές της δικαιοσύνης, τώ κατά των ξένων και των αίρετικών μίσος των πολλών, τήν κακήν πίστιν τού Μοσχόβιτου έμπορου, ώστε τώ έν Ρωσία έμπορίον ήτο ή, τι πρδ 50 έτών ήτο τώ έμπορίον της Κίνας η της Άλγερίας, ο δέ ξένος ένόμιζεν ότι εύρίσκετο έν χώρα έχθρική. Έν τώ μέσω ήμωσ των τούτων περιστάσεων, οι Άγγλοι είχαν προστασίαν τήν υπό τού τσάρου χορηγηθείσαν αυτοίς άδειαν και τήν εύνοιαν αύτου.

Τώ έντι ο Ίβάν ου μόνον έδέχθη αύτους καλώς, άλλ' έπιθυμών να έλθη εις άμεσον σχέσιν προς τήν βασιλίσσαν αυτών, απέφασκε ν' άποστείλη εις Άγγλιαν τόν Οσιπ Νεπέη, όστις διατελέσας διοικητής τού Βολόγδα είχε κάπως πολιτισθή διά της μετά των Άγγλων κοινωνίας. Ο Νεπέη άνεχώρησε μετά τού Chancellor, τώ δέ ταξείδιον τούτο τού πρώτου εις Άγγλιαν Ρώσισσιν πρεσβευτού ύπήρξε πλήρες περιπετειών. Τρομερά τρικυμία έβρίψε τώ πλοίον επί τού όποιου επέβαινε κατά των βράχων όρμου τινός της Σκωτίας και κατασύντριψεν αυτό. Ο Chancellor προσπαθών να σώση τόν Νεπέη έπνίγη μετά των δύο υιών του, ο δέ Νεπέη ήναγκάσθη να μελήν επί δύο μήνας μεταξύ των άπολιτιστων κατοίκων της παραλίας εκείνης, τότε δέ μόνον ήδυνήθη να πορευθί εις Λονδίον, όπου έγινετο αύτώ λαμπρά ύποδοχή. Οργανήκοντα έμποροι επέβαιναντες λαμπρών ίππων και πολυτελώς ένδεδυμένοι, φέροντες δέ επί τού στήθους βραχίαις χρυσάς άλύσεις, έπορεύθησαν εις προϋπάντησιν αύτου δώδεκα μιλια μακράν τού Λονδίνου. Ο Νεπέη είδε τότε είδος έμπόρων κατά πάντα διαφόρων των πτωχών χωρικών έμπόρων της Ρωσίας, είδεν άνδρας τολμηρούς και δραστήριους, έπαιρομένους επί τή έλευθερία και τή ισχύϊ αυτών και επιδεικνύοντας τόν πλοῦτον αυτών, αποτελούντας δέ γενεάν σχεδόν ήρωικήν, η όποία διερωνώσα άνενδότης τήν γήν όλην, ήρχισεν έκτοτε να έκτείνη τώ έμπορίον της Άγγλιας επί των δύο κόσμων και των δύο Ωκεανών.

Είς τσεσάρων μιλίων άπόστεισιν τού Λονδί-

νου, νέα τάγματα έμπόρων μετ' άπειρων ύπαλλήλων προσετέθησαν εις τήν συνοδείαν τού Νεπέη, ώστε ο ναυαγός ούτος εισήλθεν εις Λονδίον μεθ' όλυκλήρου στρατού. Είς τά πρόθυρα της πόλεως ο Αήρδος Αήμαρχος έχων περι αυτόν τούς συμβούλους του προσεφώνησε τόν Ρώσισσιν άπεσταλμένον. Τάς έπομένους ήμέρας έτυγεν άκρόασις παρά τε τώ βασιλεί και τή βασιλίσση, παρευρέθη εις τήν έν Westminster τελεσθείσαν έπίσημον λειτουργίαν και παρακάθησεν εις λαμπρόν γεύμα έν τή αίθουσή της έντιμου συντηγικής των έρισιπλών. Ο Ρώσισσιν έπροξένησεν άριστην έντύπωσιν, οι μετ' αυτου διαπραγματευθέντες έθαύμασαν τήν άγγλιον αυτου και τώ εύγενές τού τρόπου. Αναχωρών έλαβε παρ' τού φιλιππου και της Μαρίας έπιστολάς χορηγούσας τοίς Ρώσισσιν έμποροις διάφορα προνόμια έν Άγγλια.

Τόν Νεπέη έσουνόθευσεν έπιστρέφοντα εις Ρωσίαν ο πλοίαρχος Jenkinson, όστις ήτο θαυμασίος τύπος άγγλου ναύτου, τολμηρός, άκάματος, ικανός εις πάντα, έμπορος και διαχειριστής άριστος, έν ανάγκη δέ και διπλωμάτης. Είχεν έπισκεψθή πάσας τάς χώρας της Δύσεως, τάς νήσους και τά παραλία της Μεσογείου. Τούτοστος άνθρωπος ήτο αδύνατον να μη έφεληκώση τήν εύνοιαν τού νοήμονος και πολυπράγμονος Ίβάν, όστις ήγάπα να ακούη και να περιστοιχίζηται υπό μυθολόγων και άοιδών. Τίνες δέ μύθοι ήδύνατο να παραβληθώσι προς τά διηγήματα τού Jenkinson περι των θαυμάτων της Δύσεως! Ο Jenkinson ώφελούμενος της μεγίστης έπιβρόδης ήν έντός μικρού άπέκτασεν επί τού τσάρου και μη λησμονών τά συμφέροντα της εταιρίας, έξητήσατο και έλαβε τήν άδειαν τού να καταπλεύσθ τόν Βόλγαν προς αναζήτησιν έδοῦ άγοράς εις τάς Ινδίας. Κατέβη λοιπόν τόν μέγαν τούτον ποταμόν, τόν σήμερον υπό άπειρων πλοίων διασχίζόμενον και υπό πόλεων πολυπληθών κατοικημένον, τότε δέ βέροντα έν τώ μέσω έρήμων, διήλθε τή Αστρακάν, έφθασεν εις τήν Οάλασσαν και πρώτος αύτος Ευρωπαίος άνπέτασε τήν άγγλικήν σημαίαν επί των ύδάτων της Κασπίας. Προχωρήσας δέ διά τού Τουρκεστάν δι' έρήμων λυμαιομένων υπό ληστών και διά παντοίων κινδύνων, επέστρεψε διά της Σαμαράνδης εις Μόσχαν άνευ τινος πρακτικού άποτελέσματος της περιηγήσεώς του, άπήλθε δέ εις Άγγλιαν άφίνων τόν Ίβάν κατατεθλιμμένον επί τή αναχωρήσει του.

Τώ 1566 επανήλθε και δεύτερον εις Μόσχαν ως άπεσταλμένος τού στέμματος, φέρων έπιστολήν της Ελισάβετ και έχων έντολήν να ζητήσει έν άλλους και τήν έν Ρωσσίας άποπομπήν Ιταλού τινός Ραφαήλ Βαχβερίνη, όστις έτόλμα να συναγωνίζηται προς τήν άγγλικήν εταιρίαν της Μόσχας, προς δέ να κατορθώσθ να χορη-

γηθή εις τούς Άγγλους τώ προνόμιον τού να έμπορεύωνται μόνου διά της Λευκής Θαλάσσης. Έφθασε δέ εις Μόσχαν καθ' ήν στιγμήν ο ήμιβάβαρος τσάρος έτέλει τόν δεύτερον αύτου γάμον μετά Κιρκασίας γυναικός. Μεθ' αύτης έπλησίασαν τόν θρόνον τού Ίβάν οι συγγενείς της, άτίθασσι Άσιανοί, οι όποιοι έτι άγριωτέρως κατέστησαν τήν Αύλην έκείνην. Ο Ίβάν άπεσύρθη έν τή νέα αύτου πρωτεύουσα Sloboda Alexandria και ήρχατο τού κατά των βογιάρων πολέμου, τούς όποιους έφοβείτο και ένόμιζε προδότας. Τότε δέ έγένοντο φοβεράι καταδικαι και τότε ο Τρομερός άπεκάλυψεν έαυτόν έντελώς. Τόν Jenkinson όμως έδέχθη μετά της προτερας εύνοιας και επέτρεψεν εις τούς Άγγλους να έμπορεύωνται όχι μόνον επί της Αβίας, άλλ' επί όλων των βορείων ποταμών και να έγκαταστώσιν εις όλας σχεδόν τάς πόλεις της Αύτοκρατορίας.

Έν τούτοις, η δυσπιστία τού Ίβάν προς τούς περι αυτόν ήξεναν όσμημέραι, ήτο πεπισμένος ότι οι μέσα έθροί ήσαν συνεννοημένοι μετά των έξω, οι δέ Άγγλοι έβοήθουν αυτόν τά μέγιστα κατά των έξω προμηθεύοντες αύτώ όπλα, κανόνια και μηχανικούς, και διατηρούντες έλευθέραν τήν Βαλτικήν και τήν Λευκήν Θαλάσσαν. Έν τώ έσωτερικώ ήλιπιζε παρ' αυτών έτι μεζίονα ύπηρεσία. Ο άπόλυτος ούτος μονάρχης, τόν όποιον προσκυνοῦντες έπλησίαζον οι ύπήκοοί του, ο όποιος δι' ένός νεύματος έκωπτε τάς κεφαλάς, ο τρομερός τσάρος έστρεψε και αύτός βλέπων παντού τήν προδοσίαν, μίαν δέ είχε μόνην έλπίδα, τά κατά τύχην εις τήν Λευκήν Θαλάσσαν έλθόντα πλοία, έν μόνον ένόμιζεν άσφαλές καταφύγιον, τυχοσύνης ανάγκης, τήν άπορριμένην Άγγλιαν. Τούς φόβους και τάς έλπίδας του ταύτας ενεπιστεύθη εις τόν Jenkinson και έστειλεν αυτόν εις Άγγλιαν ζητών παρ' της Ελισάβετ συμμαχίαν άμυντικήν και έπιθετικήν, προς δέ και μυστικόν όρον συνθήκης περιέχοντα τήν άρμυραίαν ύποχρέωσιν μεταξύ των δύο ήγεμόνων, τού να παράσχωσιν άλλήλοις άσύλον καθ' ήν περιπτώσιν έπιτυχία τού έχθρού η επανάστασις ύπηκόων ήνάγκαζεν αύτους να έγκαταλείψωσι τώ κράτος των.

Είς τάς προτάσεις ταύτας η Άγγλια ουδέμίαν έδωκεν απάντησιν θεωρήσασα αυτάς όλιως γελοίας. Καί τώ έντι; η Ρωσία κατ' έκείνην τήν έποχήν ήτο άπλοῦν έμπορίον, ουχι δέ τώ σπουδαιότερον πάντων, δέν ήδύνατο δέ να έχη τήν άξίωσιν τού να κηρύξη η Άγγλια πόλεμον υπέρ αυτης εις τήν Πολωνίαν, τήν Σουηδίαν και τούς λοιπούς έχθρούς της. Όπως άποφύγωσι λοιπόν ν' άπαντήσωσι δέν άπέστειλαν όπισώ τόν Jenkinson και έξέλεξαν άλλον τινά άπόστολον, τόν Randolph, ο όποιος είχε διαταγήν να ειπή ότι ο Jenkinson είχε κοινοποιήσει τήν

ἐπιθυμίαν τοῦ τσάρου, ἀλλ' ὅτι τοσοῦτον κατέπληξε τοὺς Ἀγγλους, ὥστε ἐνόμισαν ὅτι δὲν ἠνώγκασαν αὐτὴν καλῶς, καθότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ βασίλισσα οὐδένα κίνδυνον ἔτρεχεν ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου οὐδεμίαν εἶχε πληροφορίαν δυσάρεστον περὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐθεώρει λοιπὸν ὅτι ὁ Jenkinson καθὼς ἐξήγησε τὴν ἔνοιαν τῶν λόγων τοῦ αὐτοκράτορος. Ὡς πρὸς τὴν συμβαλίαν, ὁ Randolph εἶχεν ἐντολήν ν' ἀποφύγῃ πᾶσαν πρότασιν ῥητὴν. Ὁ Randolph ἔφερεν εἰς τὸν Ἰβάν ἐκ μέρους τῆς βασίλισσης κτύπελον ἐντέχνως γεγλυμμένον, ἐξήτει δὲ ὑπὲρ τῶν Ἀγγλων ἐμπόρων καὶ ἄλλα προνόμια. Ἀλλ' ὁ Ἰβάν ὀργισθεὶς διὰ τὴν στέρησιν τοῦ προσφιλοῦς αὐτῷ Jenkinson, ἄρτησεν ἐπὶ τέσσαρας μῆνας τὸν Randolph εἰς Ἀρχάγγελον ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν, ὅτε δὲ τέλος τῷ ἐπέστρεψε νὰ ἐλθῇ εἰς Μόσχην, προσδιώρισεν αὐτῷ τὴν ὁρίσθαι προσηνῆ ὡραν καὶ τὸν ὄρασε νὰ περιμένῃ ἐπὶ δύο ὥρας πρὶν ἢ τὸν δευθῆ. Μετὰ τὴν ἀκράσιν δὲν τὸν προσκάλεισεν εἰς τὴν γυμνασίαν καὶ ὅμως ὁ περιφρονημένος οὗτος πρέσβυς κατώρθωσε νὰ λάβῃ τὰ ζητούμενα προνόμια καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἀγγλίαν συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σάβιν, ἔχοντος διαταγὴν ν' ἀναγκάσῃ τοὺς Ἀγγλους νὰ δώσωσιν ἐξηγήσεις περὶ τῶν γενομένων προτάσεων.

Ὁ Σάβιν οὐδεμίαν τῇ ἔφερεν εὐχάριστον ἀπάντησιν ἐξ Ἀγγλίας. Ἡ Ἐλισάβετ ἔστρεψε νὰ συμμαχήσῃ μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπεθύμει πρὸ τοῦτου νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ μετὰ τῶν γειτόνων του καὶ νὰ μεταλαβήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὑπέσχετο δὲ καὶ ἄσυλον ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῆς δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὴν εὐγενῆ αὐτοκράτειραν καὶ τὰ ἀγαπητὰ αὐτοῦ τέκνα. Ὑπὲρ ἐαυτῆς ὅμως οὐδεμίαν ἐξήτει ἀμειψιότητητα, μὴ προβλέπουσα τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ζητήσῃ ποτὲ ἄσυλον εἰς τὸν τσάρον. Εἰς τὸ ἀκουσθαι τοῦτο ἡ ὀργὴ τοῦ Ἰβάν ἐκαρφυώθη εἰς τρόπον ὥστε ἀνέστειλε τὰ προνόμια, τὰ ὅποια εἶχε χορηγήσει εἰς τοὺς Ἀγγλους ἐμπόρους καὶ κατέσχε τὰ ἐμπορεύματά των. Ἐγράψε δὲ εἰς τὴν Ἐλισάβετ ἐπιστολήν, ἐν ἣ ἐνεθυμίεν αὐτῇ πῶς εἶχε δευθῆ τοὺς πρώτους Ἀγγλους μετὰ τοῦ Chancellor «καίτοι μὴ ὑπαρχούσης οὐδὲ λέξεως ἀποτετιομένης προσωπικῶς εἰς ἡμᾶς» ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ἐδουάρδου Γ' πρὸς πάντας τοὺς ἡγεμόνας τῆς Ἀρκτου. Περὶ πάντων δὲ ὁ Ἰβάν ὅτι αὐτὸς μὲν ἔγραψε περὶ σπουδαίων πραγμάτων τοῦ Κράτους, οἱ Ἀγγλοι δὲ περὶ ἐμπορικῶν μόνων ὑποθέσεων. Περὶ Jenkinson οὐδὲ λόγος ἐγένετο. Τὸ περὶ τοῦ μεγάλου μυστικοῦ ἔγγραφον εἶχε συνταχθῆ ἐσπευσμένως ὡς διαβαστήριον καὶ οὐδεμίαν ἐδίδοτο αὐτῷ ὀριστικὴ ἀπάντησις. Ἄβουλίκαμιν, γράφει ὁ Ἰβάν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν Ἐλισάβετ, ὅτι ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου ἦσο κυρία, ὅτι μόνῃ ἐκυβέρνεις καὶ ὅτι ἐπαγορεύεις

ἐπὶ τῆς ἰδίας τιμῆς καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους σου. Διὰ τοῦτο ἐχόμεν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαπραγματευθῶμεν μετὰ σοῦ περὶ τοιούτων ὑποθέσεων. Ἐνταῦθα ἀληθὲς ὅτι οἱ ὑπουργοὶ σου κυβερνοῦσιν ἀνενοῦν καὶ οὐ μόνον ὑπουργοὶ ἀλλὰ καὶ ἐμποροὶ, οἱ ὅποιοι ἐλλογῶν φροντίζουσι περὶ τῆς βασιλικῆς τιμῆς καὶ τὰ ἐμπορεύματα μόνον σκέπτονται; Ἀλλὰ θὰ εἶδωσιν οἱ ἐμποροὶ σου ὅσοτον ἐμπόριον θὰ κάμωσι παρ' ἐμοῦ. Τὸ Βασίλειον τῆς Μοσχολίας μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν ἔσχεν ἀνάγκην τῶν ἀγγλικῶν ἐμπορευμάτων. Πάντα τὰ γράμματα καὶ τὰ προνόμια, τὰ ἑποικὰ ἐχορήγησα, τὰ ἀνακεῖ. Προφασίζομένης δὲ τῆς Ἐλισάβετ ὅτι δὲν ἔνοιε τὰ παραπάνω του, ἐπαναλαμβάνει ὅτι οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ τῆς σπουδαίας ὑποθέσεως περὶ τῆς ὠμίλικας μετὰ τοῦ Jenkinson. «Ἦξευρε, λέγει, ὅτι οἱ ἐμποροὶ σου θὰ μείνωσιν ὑπὸ τὴν δυσμένειάν μου ἐνόσω δὲν μοὶ ἀποστέλλεις πρέσβυν καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν Jenkinson.»

Ἐπὶ τέλους ὁ Jenkinson ἐπανῆλθεν εἰς Ρωσίαν, εὗρε δὲ τὸ ἀγγλικὸν ἐμπόριον εἰς τρομερὰν θέσιν. Ὁ Ἰβάν ἐτέλει τότε τὴν τέταρτον αὐτοῦ γάμον, ἐκέλευε σύζυγον μετὰξὺ δύο χιλιάδων νεανίδων συνελοουσῶν ἐπὶ τῇ διαταγῇ αὐτοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσά του Slobode Alexandria. Ἐκεῖ ἐδέχθη ὁ Ἰβάν τὸν ἀγαπητόν του Jenkinson. Ἀφοῦ οὗτος ἠσπάσθη τὴν χεῖρα τοῦ τσάρου καὶ συνεχάρη αὐτῷ, ὁ Ἰβάν ἀκολουθῶν τὴν ἐπισημοποιήσιν τῆς Αὐλῆς του, ἠγάθη καὶ ἠρώτησεν «Ἡ ἀδελφὴ μου, ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ ὑγιαίνει;» Ὁ δὲ ἀπεσταλμένος ἀπάντησεν «Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὴν Μεγαλειότητά της τὴν υγίαν καὶ τὴν εἰρήνην τὰ καλά ταῦτα εὐχεται καὶ εἰς σὲ μιλιάδες, ἀγαπητὴ ἀδελφὴ αὐτῆς.» Ὁ τσάρος ἐκάθησε τότε καὶ ἀποπέμφσε τοὺς πλείστους τῶν παρευρισκομένων διέταξε τὸν Jenkinson νὰ πλησιάσῃ μετὰ τοῦ διερχομένου νέως του. Μετὰ μακρὰν συνομιλίαν ἐπεισθὴ νὰ παραιτήσῃ τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν καὶ ἀπέδωκε πάλιν εἰς τοὺς Ἀγγλους ἐμπόρους τὰ προνόμια, τὰ ὅποια τοῖς εἶχεν ἀφαιρέσει.

Οὕτως ἐτελείωσε τὸ περίεργον τοῦτο ἐπεισόδιον, ἔκτοτε δὲ οἱ Ἀγγλοι ἐξηκολούθησαν νὰ ἐμπορευώσιν ἀνενοήτως καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς μεγάλης Αὐτοκρατορίας τοῦ Ἰβάν.

[Revue des deux Mondes.] E. E.

ΠΕΡΙ ΕΥΣΑΡΚΙΑΣ

Ἐκ τῶν πολλῶν φαινομένων, ἅτινα συνήθως λαμβάνονται γνῶμων καὶ συγγνωμῶν τῆς διανοητικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν, εἶναι ἡ εὐσαρκία, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἡ εὐσαρκίας κρῖσις. Πιὰ τοῖς ἡμερομηνίοις λαοῖς τῆς Εὐρώπης ἡ εὐσαρκία εἶναι σύμβολον πλούτου, ἀφθονίας, τρυφῆς, ἀγυμνασίας καὶ ἀρρητισίας· ὀχληρὰ δὲ καὶ ἀπρεπῆς ὑπολαμβάνεται

καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν εὐσωματούντων, ὅταν ὑπερβαίῃ τὸ μέτρον καὶ ἀποκλίῃ εἰς ὑπερβολήν. Ἐν Πολυνησίᾳ τὸναντίον εἶναι σύμβολον καὶ ἐξαιρετικὸν προνόμιον τῶν φυλάρχων καὶ τῶν τοῦτοιοις οἰκείων, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν πολὺν ὄχλον, ὅστις ὑπάρχει σχετικῶς ἰσχνότερος. Μόνον ἐν Σαμόᾳ διαπρέπουσιν ἐπὶ παχύτητι σαρκὸς προὔχοντες τε καὶ ὑποδεέστεροι. Εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν προελάνει ἡ εὐσαρκία παρὰ τοῖς φυλάρχοις ἐν Καβάρ, ὃν αἱ νεανίδες οὕτε περικαλλεῖς, οὕτε γάμου ἀξίαι νομιζονται, ἐὰν μὴ προσλάβωσι πάχος κολοσσαίων καὶ τερατώδεις. Παρὰ τοῖς Τογγανοῖς καὶ τοῖς Μαρκεσάνοις ἀνευρίσκειται εὐσαρκία μετριώτερα. Τὸ ἀνάπαλιν δὲ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Γίλβερετ ἡ πολυσαρκία εἶναι τὸ πρακτικώτατον πλεονέκτημα ἐγγυρῶν, ἀρχόντων καὶ ἱεραποστόλων· ὅσοι σαρκαδιέστεροι οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ Φραγκισκανοὶ, τοσοῦτω εὐπειθέστεροι οἱ ἀρχόμενοι καὶ οἱ προσήλυτοι. Ἐν Ἰνδικῇ ἡ εὐσαρκία τιμᾶται ὡς σύμβολον ἀνωτέρας κοινωνικῆς θέσεως· ἐπιδιώκεται δὲ καὶ πολλὰκις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς συκῆς πόσεως τοῦ γά, ὅπερ ἄνωγ φθείρει τὸ ἦπαρ. Ἐν Σινδ αἱ ἀνώτερα τάξεις ὑπολαμβάνουσι τὴν εὐσαρκίαν δεῖγμα καλλονῆς καὶ ἀξιοπροεπειίας· οἱ ἐγγῆς τοῦτων οἰκοῦντες ὄρεινοὶ ἔχουσι ἀντίθετον φιλοκαλίας αἰσθημα καὶ ἀπαφύγουσι τὰς πολλὰς σάρκας ὡς μέγα δυστύχημα. Παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καθόλου, προσὴν γυναικῆς ὡραίας γάμου εἶναι ἡ εὐσαρκία· κατὰ τὸν νόμον τοῦ Μανού, ὁ νυμφίος πρέπει νὰ ἐκλέγῃ νύμφην ἔχουσαν βάδισμα νεαροῦ ἐλέφαντος, οὐσαν ἐπομένους καὶ ἀναλόγως παχεῖαν. Οἱ Σίνοι τὸναντίον οὐδὲν βδελύσσονται πλειότερον ἢ γυναικα εὐτραφεῖ· οἱ ἄνδρες δὲν αἰσχυρόνται ἐὰν ᾖναι εὐσωματοῦδες· ἐπιζητοῦσιν ὅμως νύμφας ἔχουσας μετρίαν τὴν ἀναδρομὴν τοῦ σώματος καὶ φησὶν λεπτοτάτην. Κλασικὴ χώρα βασιλικῆς πολυσαρκίας ὑπάρχει ἡ νότιος Ἀφρικῆ. Οὐχὶ πάντες οἱ αὐτόθι λαοὶ ἔχουσι τὴν φιλοκαλίαν τῶν Μακολωλῶν, αἱ τινες περὶ πολλοῦ ποιοῦνται τὴν εὐσαρκίαν ἐντὸς τεταγμένου μέτρον. Οἱ Ὀθάμβιαι ἐκλέγουσιν ἡγήτας τοὺς ἔχοντας φυσικὴν διάθεσιν νὰ γίνωσι σὺν τῇ προῖοντι χρόνῳ ὑπερπαχεῖς· οἱ βασιλεῖς των λοιπὸν σιτίζονται καὶ πιαίνονται ὡς χοῖραι· λαμβάνουσι δὲ ἐνίοτε πάχος ἔκκαλον, οἷον ὁ ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ Γάλτωνος περιγραφείας, ὁ ἐν ὑπαίθρῳ θέρος καὶ χειμῶνος καθεῦδων, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσερπύσῃ εἰς τὴν σπηρὴν αὐτοῦ. Οἱ κυρίως Κάφροι, καίτοι πολυφαγοῦντες, δὲν εὐσωματοῦσι. Παρὰ τοῖς Ματαβέλοισι ἡ παχύτης νομιζέται ἀποκλειστικὸν τοῦ ἀρχοντος προνόμιον· ὁ δὲ παχὺς ὑπὲρ τὸν ὀρθὸν ὡσαύτως ἐφωράτο ἐπὶ κακοεργήματι. Οἱ Βαγόγοι τιμᾶσι τὴν πολυσαρκίαν ὡς θεῖον προσόν, τὸν δὲ πολυσαρκον ὡς μετέχοντα θείας οὐσίας. Τὸ εἶμα τούτου φαίνεται παλαιότατον, διότι ἐν τοῖς

ἀρχαιοτάτοις μνημείοις τῆς Μερῆς αἱ βασιλισσαι παριστάνονται τρις καὶ τετρακίς παχύτεραι τοῦ κατὰ φύσιν. Ἐν Οὐνούρω ἡ πολυσαρκία εἶναι ἡ μόνη τῶν γυναικῶν καλλονή· τοῦτου ἐνεκεν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων αἱ παρθένοι σιτίζονται διὰ γαλάκτων, μαστιγοῦμεναι, ἐὰν μὴ ἐκπίωσι 10 ἢ 15 χύτρας τῆς ἡμέρας. Ἡ ὑπέρομετρος εὐσαρκία, ὡς τεκμήριον γυναικείας καλλονῆς ἀνευρίσκειται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀραβῖν, οἵτινες τὴν διέδοσαν ὀποιδήποτε ἐξέτειναν τὴν κυριαρχίαν των. Κατ' ἀρχάς μὲν τὴν ἰδεώδες τῆς κατὰ τοὺς Ἀραβίας καλλονῆς δὲν ἐστῆριζέτο εἰς τὸ πολὺ τῶν σαρκῶν βαθμῆδὸν ὅμως ἐπεκράτησεν ἡ τούτων πληρομὴ, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ, αὐτὸς οὗτος ὁ προφήτης ἠγάγετο τὴν πολυεραστον αὐτῷ Ἀἰσά διὰ μόνην τὴν ὑπερφιά αὐτῆς παχύτητα. Τῇ ὄντι ἡ Ἀἰσά ἐβάδιζε πάντοτε στηριζομένη ἐπὶ δύο θαλαμηπόλους, αἱ τινες πολλὰκις ἔπεσον χαμαὶ ἐνεκα τοῦ ἀφορήτου βάρους της. Τὸ καταλλήλοτατον μέσον πρὸς ἐπίτευξιν πολυσαρκίας εἶναι καὶ ἐνθάδε τὸ γάλα, μάλιστα δὲ τὸ τῆς κομήλου. Αἱ παρθένοι ἐκάστην πρῶταν ξυλοκοποῦνται ἀνηλεῶς, ἐὰν μὴ ἐκπίωσι τὴν νενομισμένην δόσιν. Ἐν τῇ Κάτω Σινεγάλη ἀποστέλλουσιν οἱ Ἀραβες τὰς νεαρὰς συμβίους των εἰς ἀφεστώσας πλουσιωτάτας νομᾶς ἵνα γέωσιν παχυτέρου γάλακτος καὶ ἀποθαίνωσι παχύτεραι. Ἄλλως δὲ ἡ πολυσαρκία ἀνακόπτει πρῶτως τὴν τεκνογονίαν.¹

Γνώμαι καὶ αἰεφίεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μιτάφρασις Γ. Ζωγιοῦ.]

88.

Ἡ κατέχουσα τὸν ἀνθρωπινὸν φιλαντία αὐξάνει ἢ μικρύνει τὰ προτερήματα τῶν φίλων αὐτοῦ, κατὰ λόγον τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς παρ' αὐτῶν ἔλαβεν. Ἀποφαινεται δὲ περὶ αὐτῶν, σταθμῶν ἔχων τὴν πρὸς αὐτὸν φιλικὴν αὐτῶν συμπεριφορᾶν.

89.

Πᾶς ἀνθρώπος προθύμως τὴν μνημονικὴν αὐτοῦ αἰτιᾶται· τὴν κριτικὴν ὅμως τοῦ νοῦς αὐτοῦ δύναμιν οὐδέως.

90.

Ἐν τῇ τοῦ βίου ἀναστροφῇ ἀρέσκομεν μᾶλλον τῶν ἐλαττωμάτων ἡμῶν ἐνεκεν, ἢ τῶν προτερημάτων ἡμῶν.

91.

Καὶ ἡ μεγίστη φιλοδοξία μένει τεθαμμένη ἐν τῇ ἀφανείᾳ, ὅταν ὅλως ἀδύνατον ᾖναι τὰ διανοήματα αὐτῆς νὰ λάβωσι αἰσῶν τινὰ ἐκβασιν.

Ἀπὸ τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς 188 ἄνδρες καὶ 226 γυναῖκες ἐν Αὐστρία ὑπερέβησαν τὸ 100ὸν ἔτος τῆς ηλικίας των.

Γ. ΚΑΛΙΟΣ.

ΛΑΛΗΘΕΙΑΙ

*. * Άνδρες τινές, ἐν οἷς ὀλίγοις εἶνε διὰ τὰ μεγάλα αὐτῶν προτερήματα ἄξιοι λόγου, διαμάρτυροι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀναρπάζουσιν ἀλληλοδιαδόχως τὴν ἐξουσίαν. Ἐκαστος δὲ αὐτῶν ἔχει προσηλύτους τινάς, ἀκολουθοῦντας τὴν τύχην αὐτοῦ. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν ἑπτὰ μόνον χωροῦσιν ἐν τῇ Κυβερνήσει, διότι ἑπτὰ μόνον εἶνε τὰ ὑπουργεῖα. Ἐν ὅσῳ δὲ μένουσιν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, ὀνομάζουσιν αὐτοὺς Κυβερνήται ἀντιθετικῆς, ἀρρυθρῶντες, τυράννοι, δυνάστες, διαφθορεῖς. Παρατρέχω τὰς ὑβρεῖς τὰς ἄλλας, τὰς μικρὰς καὶ ἀσημάντους. Οἱ δὲ ἐκτός τῶν πραγμάτων, ὀνομάζονται ἀφ' ἑαυτῶν φίλοι τοῦ λαοῦ, ἐλπίδες τῆς πατρίδος, ἀρετὴ καὶ αὐταπάργησις, ὁ τόπος, καὶ κραυγάζουσι κατὰ τῶν καταγραφῶν, καθ' ὃν οὐδὲν ἄλλο αὐτοὺς λυπεῖ, εἰ μὴ ὅτι δὲν πράττουσιν αὐτὰς αὐτοί. Οἱ ἑπτὰ δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασι, παύνονται καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, μέχρι οὗ καταπέσωσιν ὡς βδέλλαι κεκορημένοι. Ἄμα δὲ καταπέσωσιν, ἑπτὰ ἄλλοι διαδέχονται αὐτοὺς, καὶ κληρονομοῦσι καὶ τὰς εἰρημύνας αὐτῶν ἐπινομίας, τουτέστιν ὀνομάζονται Κυβερνήται ἀντιθετικῆς, ἀρρυθρῶντες, τυράννοι, δυνάστες, διαφθορεῖς, οἱ δὲ ὑποκελισθέντες ἀποκαλοῦνται φίλοι τοῦ λαοῦ, ἐλπίδες τῆς πατρίδος, ἀρετὴ καὶ αὐταπάργησις, ὁ τόπος. Διὰ τὴν φθάσασιν εἰς τὴν ἐξουσίαν οἱ ἑπτὰ καὶ διὰ τὴν μείωσιν ἐν αὐτῇ, οὐδενὸς φείδονται ἢ ταραχῆ, ἢ ἀνησυχία, ἢ φθορὰ τοῦ τόπου εἶνε τὰ συνέθη αὐτῶν ὄργανα. Ἡ πολιτεία αὐτῶν δὲν διαφέρει τῆς τοῦ ἀγρίου, τοῦ κήπτουτος ἀπὸ τῆς ρίζης τὸ δένδρον, διὰ τὴν φάγῃ ἕνα μόνον ἐξ αὐτοῦ καρπὸν, ὃν ἐπιθυμῶ ἐπεθύμησε, προσμοιάζει δὲ τὴν τῶν πλάνων, τῶν κατοικούντων παράλια ἀπρόσιτα, οἵτινες ἀνάπτουσι ψευδόπυρα, διὰ τὴν σύρωσι περὶ τὰς ὑφάλους τὸ παραμειθὸν πλοῖον, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ κερδίσωσιν ἐκ τῶν ναυαγίων δύο σανίδας πρὸς ἐπισκευὴν τῆς στέγης τῆς καλύψεως αὐτῶν. (Ἀλφόνσος Κάρο.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

«Ο δόκτωρ Κάρολος Ρουὸς ἔγραψεν ἐν τινὶ ὀρνιθολογικῇ ἐφημερίδι διαμαρτυρούμενος κατὰ τοῦ σημερινοῦ συρμοῦ, οὗ ἕνεκα κινδυνεύουσι νὰ ἐξαφανισθῶσιν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς πολλὰ εἶδη χαριστάτων πτηνῶν.

«Πρὸ τριῶν ἑβδομάδων, γράφει, ἀνέγνω ἐν τινὶ τῶν ἐφημερίδων τῆς Λειψίας ἀγγελίαν καταστάματός τινος ἀναγγέλλοντος ὅτι ἔλαβε 82,000 κολυβρίων ἀπεξηραμένων καὶ πολλὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων ἄλλων πτηνῶν πρὸς στολισμὸν τῶν γυναικείων πλινθῶν. Πρὸ τινῶν δὲ ἐτῶν οἱ Γερμανοὶ ἐπενόησαν νὰ φορῶσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν σπίνους, καλογιάνους, με-

λισσοφάγους καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἐγγύφια πτηνῶν ἄλλα κατὰ τοῦ βαρβάρου τούτου καὶ ἀπανθρώπου συρμοῦ ἐπανέστησαν αἱ ἐφημερίδες ἀπαξάπασαι καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ συρμὸς κατηργήθη.

Ἄλλὰ σήμερον ἡμῶς αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες ἡμῶν δὲν ἐξετάζουσι πολὺ πολὺ τὰ τοιαῦτα, διότι αἱ εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν τῶν προσφερόμεναι ἐκατόμβαι τῶν ἀθῶν πτηνῶν γίνονται ἐν χώραις ἄλλαις καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ. Τί δὲ νομίζετε ἀναγινώσκουσαν ἐν τινὶ ἀμερικανικῇ ἐφημερίδι (The Land and Water); Ὅτι αἱ Μαύραι τῆς τε Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἀντιγράφουσαι καὶ μιμούμεναι τοὺς εὐρωπαϊκούς συρμούς, στολίζουσι τὴν κεφαλὴν τῶν διὰ κολυβρίων καὶ ἄλλων καλλιπτέρων πτηνῶν. Ὄστε ἀσφαλῶς δυνάμεθα νὰ προσέπωμεν τὴν μετ' οὐ πολὺ τελείαν καταστροφὴν τῶν χαριστάτων τέκνων τοῦ αἰθέρος.

«Κύριός τις, ὀμιλήσας ἀνευλαβῶς περὶ τοῦ στρατηγοῦ Marmont, προσεκήρυξε εἰς μονομαχίαν ὑπὸ τινος ἀξιωματικοῦ.

— Ἐξ ὀνόματός σας με προκαλεῖτε; ἐρωτᾷ ὁ προσβαλὼν τὸν στρατηγόν.

— Ὅχι, κύριε.

— Ἐπὶ τίνι λοιπὸν τίτλῳ ἐρχεσθε νὰ μονομαχήσητε μετ' ἐμοῦ;

— Εἶμαι ὑπασπιστής τοῦ στρατηγοῦ Marmont.

— Πολὺ καλὰ! Ὁὰ σᾶς στείλω τὸν πρῶτόν μου γραμματέα εἶμαι συμβολαιογράφος.

Εἰς ἈΛΗΘΕΙΑΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Συνδρομητῆς ἡμῶν ἐν Λαμία ἀνειλίωσεν ἡμῖν τὸ ἐξῆς προφυλακτικὸν μέσον κατὰ τῶν δηγμάτων τῶν σφηκῶν, ὅπερ ὀρεσιβίος τις φίλος τοῦ τῷ συνέστησε, καὶ ὅπερ, δοκιμασθὲν πολλὰκις, ὡς γράφει ἡμῖν, ἀπεδείχθη ἀλάνθαστον.

Ἄρκει τις, πλησιάζων εἰς σφηκιῶν, νὰ κρατήσῃ τὸ ἄκρον τῆς γλώσσης μεταξὺ τῶν ὀδόντων, δάκνων αὐτὸ ἡρέμα· ὅσαι σφήκες καὶ ἐπέλθωσι, καὶ ὅσον ἂν προσπαθήσωσι νὰ κεντρίσωσι τὸν οὐτῶ προφυλαγμένον, εἰς μάτην. Ὁ δάκνων τὸ ἄκρον τῆς γλώσσης του μένει ἀπρόσβλητος καὶ τεθωρακισμένος, διότι τὸ κέντρον τῆς σφηκῆς δὲν εἰσχωρεῖ εἰς τὴν σάρκα του.

Τὸ πρᾶγμα φαίνεται, τὸ ἐξομολογούμεθα, ἱκανῶς παράδοξον, καὶ ὅα φανῆ παραδοξότερον ἔτι, ὅταν προστεθῆ, ὅτι τὸ προφυλακτικὸν τοῦτο μέσον δὲν ἰσχύει κατὰ τῶν δηγμάτων τῆς μελίσης. Ἐν τούτοις βεβαίως ἡμῶς ὁ ἐπιστέλλων, ὅτι δὲν εἶνε ἀστείότης, ἀλλὰ πρᾶγμα, ὑπὸ πέρας μακρᾶς δοκιμασθὲν καὶ κυρωθὲν.

ΑΘΗΝΑΙ—ΤΥΠΩΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΑΤΤΙΑΣΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 15.